

Academia Bârlădeană

Anul XXIII, 1(62), Trimestrul I, 2016

Revistă editată de
Societatea literar-culturală
Academia Bârlădeană

Președinte de onoare:
C. D. Zeletin
Președinte: Elena Monu

DIMITRIE ANGHEL

Balul pomilor

*Cu legănări abia simțite și ritmice, încet-încet,
Pe pajiștea din fața casei, caișii, zarzării și prunii,
Înveșmântați în haine albe se clatină în fața lunii,
Stând gata parcă să înceapă un pas ușor de menuet.*

*Se cată ram cu ram, se-nclină, și-n urmă iarăși vin la loc,
Cochetării și grații albe, și roze gesturi, dulci arome,
Împrăstie în aer danțul acesta ritmic de fantome,
Ce-așteaptă de un an de zile minuta asta de noroc.*

*Ce e de spumă, sus pe ramuri, se face jos de catifea,
Și astfel umbrele căzute pe pajiște par mantii grele
Zvârlite de dănțuitorii ce au rămas numa-n dantele,
În parcul legendar în care s-a prefăcut grădina mea.*

*Pe gura scorburilor vântul plecat a deșteptat un cânt,
Și-nvoalte mâneci horbotate se-ntind ușoare să salute
Preludiul-acestei stinse și dulci orchestre nevăzute,
Și-apoi cu reverențe pomii s-au înclinat pân' la pământ.*

*Ghirlânzi de flori îi leagă-n treacăt și-un arc sub fiecare ram
Boltește-albastre perspective, sub care alte cete ninse
Coboară pe pământ din ceruri, venind cu candelă aprinsă
Să facă și mai albă noaptea acestui alb epitalam.*

*Așa-s în clipa asta toate, dar mâine albi cavaleri,
Despodobiți de-atâtea grații, ce le-mprumută luciul lunii,
Vor deveni ce-au fost de-a pururi: caișii, zarzării și prunii,
Banalii pomi din fața casei, ce-i știu de-atâtea primăveri.*

DIN CUPRINS

C. D. Z., <i>În întâmpinarea primăverii</i>	3
C. D. ZELETIN, <i>Scrisoare de bucurie</i>	4
Dan CORIDALEU, <i>Gone with the Wind</i>	4
<i>Intreviu cu Cezar Ivănescu</i>	6
Petru CERCEL, <i>Rugăciune, în românește de C. D. Zeletin</i>	9
C.D. ZELETIN, <i>Poezia italienească a lui Petru Cercel</i>	10
Serghei COLOȘENCO, <i>Vasile Voiculescu</i>	12
Edgar PAPU, <i>Prietenie</i>	14
<i>Prieteni ai Academiei Bârlădene: Inginer Paul Dimoftache</i>	15
Laurențiu CHIRIAC, <i>Gheorghe Alupoaei. (Mai mult decât) un Curriculum...</i>	16
Liliana SÂRBU, <i>Ziua neuitării</i>	17
Sorin POPOIU, <i>Schiță de confesiune</i>	18
Elena POPOIU, <i>O viață de om. Matematicianul Vasile Țugulea la 90 de ani</i>	19
Redacția, <i>Serghei Coloșenco 75</i>	21
E. POPOIU, <i>Din vremea cailor păgâni. Sau despre poezia unui prozator</i>	22
Roxana GALAN, <i>Călătorie spre realitatea părelnică</i>	24
S. POPOIU, <i>Viață pe caiet</i>	25
Petruș ANDREI, <i>Un prozator sans peur et sans reproche</i>	26
Teodor OANCĂ, <i>O șansă ratată</i>	27
<i>Poesis: Petruș Andrei, Dumitrache Florentin</i>	28
Marian ROTARU, <i>Însemnări (2)</i>	29

VIATA ACADEMIEI

(decembrie 2015 – martie 2016)

Sâmbătă, 5 decembrie 2015: ultima reuniune a anului a fost consacrată lansării ultimului număr *Special Centenar* al revistei „Academia Bârlădeană”: 4 (61) 2015. L-a prezentat Elena Popoiu, care a menționat în mod special, din cuprinsul revistei, articolele: *Triptic Argezi – Tutoveanu, Academia Bârlădeană în perioada ei bucureșteană și Post-scriptum la Centenar*, toate trei avându-l ca autor pe C.D.Zeletin. Moderatoarea reuniunii, Elena Monu, a făcut câteva anunțuri importante referitoare la: demersul întreprins de Academie în vederea obținerii de la Guvernul României a statutului de Asociație de interes public, document necesar pentru semnarea protocolului cu Consiliul Județean, proprietarul spațiului dat nouă în folosință gratuită; apoi, la finalizarea proiectului intitulat *Valori culturale bârlădene. Academia Bârlădeană la Centenar*, derulat în cadrul Programului pentru finanțarea nerambursabilă a activităților nonprofit pe anul 2015; proiectul nostru s-a concretizat în tipărirea, la Editura Sfera, a volumelor: *VI.Popa. Artistul și criticul plastic*, alcătuit de Cătălin-Andrei Teodoru și, în ediție anastatică, revista *Documente răzășești*. În încheiere, președinta Academiei Bârlădene a anunțat data viitoarei reuniuni: 24 ianuarie 2016.

Duminică, 24 ianuarie 2016, la sediul nostru, s-a desfășurat prima reuniune a noului an, dedicată, prin tradiție, evenimentului Unirii de la 1859. Participanții au audiat expunerea susținută de Elena Monu: *Bârlădul în epoca*

pregătirii Unirii Principatelor. Însoțite de imagini, informațiile istorice au scos în evidență nu doar personalitățile locale care au activat în condiții dificile, ci și entuziasmul, curajul bârlădenilor, indiferent de treapta socială, fapt fără de care Unirea nu ar fi fost posibilă.

Partea a doua a reuniunii a cuprins o lansare de carte: *Viața pe caiet*, proză scurtă de Corneliu Bichineț (foto).

- continuare în pagina 31 -

C. D. Z.

ÎN ÎNTÂMPINAREA PRIMĂVERII

Cum putem primi mai frumos și mai înălțător intrarea Academiei Bârlădene în cel de-al doilea centenar decât alegând, din comoara poeziei românești, pe una din cele mai frumoase? Astfel, ne-am oprit la poezia *Balul pomilor*, capodoperă lirică a poetului Dimitrie Anghel (1872-1914). Primăvara are aceeași putere de seducție aproape în întreaga Terra, inspirând poeți de pretutindeni. Cititorul e în drept să se întrebe de ce ne-am oprit tocmai la o creație a poetului florilor. Ne-am oprit întâi de toate pentru că este o poezie foarte frumoasă. În al doilea rând, poezia, publicată în anul 1913, pare a fi fost inspirată de livada din Buciumeni a soției poetului, seducătoarea fără voie Natalia Negru-Anghel (1882-1962), care frecventa Academia Bârlădeană; aici trebuie amintit faptul că, în deplasările ei, venea și Academia pe meleagurile Nataliei Negru, în diferite locuri din părțile Tecuciului. Un alt fapt de semnificație: Șt. O. Iosif, primul ei soț, era prieten cu poetul George Tutoveanu, pe care-l cultiva în revistele lui. Să mai adaugăm și că, în calitatea lui de revizor școlar, George Tutoveanu se întreținea cu învățătorul, și el inspector școlar, Avram Negru, tatăl Nataliei...

La bătrânețe, scriitoarea a locuit în Tecuci, într-o casă cu grădină de pe strada Uzinei (astăzi, George Coșbuc) nr. 5, unde a vizitat-o, în mai multe rânduri, C.D. Zeletin, pe atunci student. Iată, transcris dintr-o pagină a jurnalului său purtând data 1959, portretul, sezisant prin finețea privirii și puterea de sinteză, pe care i l-a făcut la una din ultimele vizite: *Am găsit-o parcă secată de gânduri și simțăminte. Aproape inertă. Vidată. Mai mult asteniată decât tristă. Era mai vioaie în iarnă[...] Pare a purta, cu reținere slabă și candoare, curiozitatea plăcerilor; asta se vede după zâmbetul gata să-l scape la vale și după bărbia plecată spre piept, dând frunții o verticalitate de grecoaică. Cocul enorm și etajat, fața cu linii drepte, toate trăsăturile dezvoltate îi dau alura unei frumuseți a trăinicieii. Nu are nimic fragil în ea. Ținută...*

Astfel venim astăzi nu doar în întâmpinarea primăverii, ci și a aducerilor aminte... Așa, poate, se vor întoarce la noi imaginile și miresmele altor primăveri, când grădina se preschimba în *parcul legendar* unde, înveșmântați în ghirlande de flori albe, *de spumă sus pe ramuri... jos de catifea*, caișii, zarzării și prunii, *albi cavaleri*, făceau reverențe pân'la pământ...

Desen de Iosif Iser (1881-1958), care a petrecut o perioadă la Bârlad, în timpul primului război mondial (1916-1917), participând la întâlnirile Academiei Bârlădene. Tot la Bârlad și-a deschis artistul prima sa expoziție de după război.

Desenul, în tuș, îi reprezintă pe Natalia Negru și Dimitrie Anghel, probabil în anul 1913.

Publicat în revista *Rampa*, XIV, 3322, p.3, luni, 18 februarie 1929, desenul însoțea articolul lui *Romulus Dianu* „Cu doamna Natalia Negru, despre Șt. O. Iosif, D. Anghel și despre alții”, pp.173.

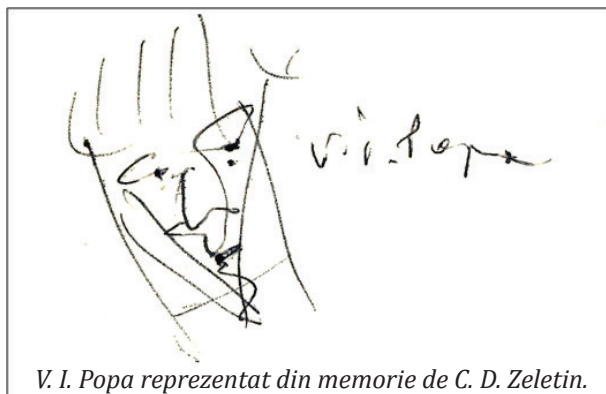
SCRISOARE DE BUCURIE

Teatrul „V. I. Popa” și-a luat denomiția, evident, după complexul om de teatru, artist până în vârful unghiilor, care s-a născut la Bârlad; s-a născut în vechiul târg, dar a iubit până în rărunchi ținuturile Tutovei și pe oamenii lor.

Pe de altă parte, Societatea artistică Academia Bârlădeană, înființată în anul 1915 de către poetul G. Tutoveanu, etnologul Tudor Pamfile și preotul publicist Toma Chiricuță, la sărbătorirea recentă a Centenarului întemeierii, s-a recomandat tocmai prin figura de pisc, de summum valoric, a lui V. I. Popa, prin incredibila sa multivalență artistică, am putea spune de ființă instituțională, de om universal, în sensul vechiului italianesc *uomo universale*.

Mai este însă ceva.

V. I. Popa era hărăzit cu o vivacitate de spirit necesară tuturor formelor literare, dar mai ales teatrului. Nu era potrivit, din acest punct de vedere, Academiei Române, care l-ar fi meritat pe deplin, dar care rămâne, în primă și ultimă instanță, un sublim depozit de valori spirituale.

V. I. Popa reprezentat din memorie de C. D. Zeletin.

Așa că teatrul îi exprimă în modul cel mai fericit acest neastâmpăr creator: el îi satisface întâi de toate *allegria*: teatrul, dintre toate artele, cel dintâi creator de viață.

Îi urez, așadar, mult prețuitului Teatru „V. I. Popa” o existență plină de izbânzi artistice și o viață cât se poate de lungă, pentru a o compensa pe cea atât de scurtă a marelui artist căruia îi poartă numele.

C.D. Zeletin

Președinte de Onoare al Academiei Bârlădene

12 decembrie 2015

DAN CORIDALEU

Gone with the Wind

In Memoriam Cristian Nacu

Sunt legat de Teatrul din Bârlad prin intermediul unui singur pai și acela în vânt.

Ei bine, paiul acesta a fost multă vreme regizor în suszisul teatru și, când l-am vizitat eu, în preajma revoluției de la una mie nouă sute optzeci și nouă, mai curând după decât înainte, el se ținea cu ghearele și cu dinții să nu-l reteze cancerul de tot.

Deja nu mai putea vorbi, foșnea.

Stătea cu apartamentul undeva pe la Grădină iar eu mă dusesem cu *Atacul de la Koenigsberg* subsioară ca să i-l arăt, lui sau Grădinii Publice, așa ca titlu de curiozitate, fiindcă, orișicât, grădina publică înghițise multe teatre și omenеști și preaoменești, după cum și omul acela mâncase teatru pe pâine zeci de ani, băuse teatru, se îngrășase cu teatru, chit că acuma slăbise al dracului și avea culoarea aceea caracteristică, culoarea paiului și a oului de rață.

Nu-mi făceam mari speranțe și

asta din cauză că nu eram un fan dramatic, una că încă din studenție ratasem toate întâlnirile de lansare în lumea lui, scrisesem *Cidul*, o replică la vestitul *cid* campeador al spaniolilor și franțujilor, dar scrisesem și *Adam și Eva*, deci refăcusem omenirea, în fine, a doua că mai scriam teatru într-o doară, cât să-mi arăt mie cât sunt de polivalent și de genial și a treia că, din pricina atitudinii disprețuitoare pe care i-o acordam genului dramatic, nu obținusem *sufragerii* favorabile.

Încă de pe atunci îmi imaginam că teatrul are zilele numărare, că în curând se va topi și se va vărsa într-un singur lighean de aur putrezit, alături de poezie și de proză.

Încă de pe atunci urma să existe în mod obligatoriu un transgen care să le unească pe toate, să se lase zaț la fundul ligheanului, un fel de *Ersatz* dacă vreți, și cineva ales, adică persoana mea, va sosi

Sculptură de Gheorghe Alușoaei

de afară din zloată, îl va culege cu polonicul din lighean și îl va pune la uscat pe frânghia contemporaneității.

Mai târziu am putut constata ca nu era chiar așa și că sublimul nu încapă în litere și nu încapă nici măcar în tăcere, de aceea nu are nevoie de nimeni, aidoma rosei celaniene.

În fine.

Una peste alta, îmi spuneam că dacă nu recoltasem laude pentru idei și pentru scriitură de la atâtea capete luminate din Târgul Ieșilor în calitate de Orașul Po(h)etilor, cum era să fie Bârladul Orașul Dramaturgilor ?

Pe scurt, învățasem să fiu singur și neînțeles, încât ajungând în holul regizorului, nu mai știam pentru ce venisem și mă trântisem superior pe un scaun în așteptarea peltelei și a paharului cu apă rece cu lingurița întrânsul.

Când colo, Regizorul Paiu, galben ca paiul, a citit cu răbdare cele o mie de pagini ale piesei mele în două acte, nici măcar nu era în trei sau în patru, și la sfârșit m-a întrebat ceva sau mi-a răspuns la ceva ce nu întrebam. A făcut-o alene, cu foșnetul acela supt vânt, foșnetul său de pai devenit de-acuma caracteristic:

Nu-ți plase siatrul.

Nu, am zis eu înțepat.

Nu-ți plase dar îl scrii cu drak, îl scrii frumos și tohmai de aseea se va salfa, și se va salfa mereu fiindcă îl urăsc sei ca tine, îl urăsc din dragoste, înțeleși ?

Au urmat laudele cele mai deșănțate, eram cel mai *extraordinar* dramaturg al țării noastre și al tuturor țărilor, eram Plaut și *Flaut* la un loc, Ștefan cel Mare și cel Mic într-unul singur, Ion Vodă Cel Cumplit și tot restul genialilor

nenăscuți.

Ai sims dialocal, ai itei uriase, personasi puternise, caractere cretivil, tensiune sussinută și pe deasupra, înfălui totul într-o poesie infimă, semnul selor aleși, stiu se vorvesc, că io am mâncat siatru pe pâine un amar de ani, am beut siatru și lacrimi în beutură, vorva aia te-aș recomanta nustiucui tar nu mă mai ascultă nime, înțeles ? Iartă-mă că imi iau atio în felul asta prosaic acrotehnic însa desia nu mai vorvesc, foșnesc.

Iată de ce am plecat învărtindu-mă.

Mă simțeam luat de vânt, *gone with the wind*, ihi, fil-fil, *fish-fish*, descompus, desconspirat, răsuflat printr-o înțepătură a unui simplu pai uscat.

Iar din imboldeala aia mi-a venit să trimet la Uniter Prințesa Margareta oarece, altceva, în trei acte, sau în patru, *Regele Danemarcei* sau *Monument pentru locasta*, oricum ceva sforăitor-sfidător, la care imediat am fost purtat pe brațe, nominalizat pentru cea mai bună piesă a anului sau a secolului și nu mai ții minte.

Drept pentru care, puțin mai încolo, după discuțiile deviate din D-l *Marsel* și din Revista Teatrul, m-am lecut fără regrete și definitiv de teatru, zicându-mi că dacă destinele sunt conduse de asemenea inși cu asemenea stări de spirit atuncea eu nu mai am ce căuta în acest teatru și în această limbă dulce, în caz că am fost vreodată, bineînțeles.

...Și totuși nu-mi iese din minte gustul acela neverosimil de paie ilustre, paiul acela bârlădenesc din ochiul meu refuzând să observe bârna din ochiul altuia.

Au dreptate cei care spun că există ceea ce nu există

Rememorări bârlădene

Noi bunăoară încercând să rememorăm Bârladul inexistent, nu putem folosi repere irecognoscibile actualilor locuitori.

Nu putem folosi Gara Veche deocamdată și Comlem-ul din preajmă, cu munții de cărbuni din era mezozoică și cu orașul din chereștea demn de utopiile lui Saint-Exupéry.

Și nu putem folosi mașina gunoiului de altădată prevăzută cu un verișor de-al lui Dej pe strapontină, broaștele tinere și zâmbitoare din Cotu Negru, gura vasiliscului din care căram sarailii cu ciubărul ca să facem înghețată turcească.

Colac peste pupăză, n-o putem aduce în discuție pe Madam Ghenghea care vindea borș exact pe Strada Florilor, ca semn al imparabilei, al inseparabilei și al ineluctabilei apocalipse.

În schimb, putem folosi titulaturi care nu mai spun nimic precum țigările

Papastratos și Mielul Alb, și asta fiindcă pe vremea aceea încă nu turbam, Cofetăria Macul Roșu, fiindcă de la o vreme încoace macii au devenit incolori și au blocat amintirile conștiinței, Restaurantul Bicz unde ne dădeam rendez-vous-uri repetate după care plecam la Simila ca să ni se piardă urma și să ajungem la mila Domnului.

Sau precum Domnul Bogoiu*, de departe cel mai greu rol**din *Jocul* lui Sebastian, spre a se deosebi de rolul floare la ureche

al lui Ștefan Valeriu.

Ștefan Valeriu interpretat impecabil de un înghițit de pietrele Ierusalimului numit Jacky Steinberg...

Carele pe atunci era brunet, frumos și guraliv, dar astăzi punem pariu că nu rostește odată cu noi *de-te-voi-uita-Ierusalime-să-se-usuce-dreapta-mea*.

Și mai ales Strâmba cea de toate zilele cu zăngănitorele ei pavilioane ovreiești desfășurate în bătaia soarelui primăvărat.

N-avem decât să închidem ochii și să așteptăm în tăcere cum turtureaua Franței își ia zborul în interiorul pleoapelor.

Zborul este ceea ce dă dreptate întotdeauna.

* Bună alegere a făcut atunci, cândva, dna profesor Mihaela Tudor, regizoare în timpul (deloc) liber (n. n.)...

**De fapt, Bogoiu nu e defel cel mai greu rol din *Jocul* sebastienesc, toate rolurile sunt cele mai grele într-un teatru nedramatic și poetic à la française, e greu doar fiindcă interpretul său era nevoit să aibă 15 ani. Or, precum se știe, e foarte dificil să fii Căpitan la 15 ani (n.a.)...

DE VORBĂ CU SCRITORUL CEZAR IVĂNESCU*

(6 august 1941 - 24 aprilie 2008)

Maria Oprea: *D-le Cezar Ivănescu, doresc să vă prezint și să vă prezentați comunității albaneze din România care vă iubeste, în primul rând ca poet și, nu în ultimul rând, pentru că sunteți albanez. Realizăm acest dialog într-o atmosferă încărcată de emoție, pentru că în această casă respirăm amintirea Eftimiilor.*

Cezar Ivănescu: Ne aflăm împreună în casa unui alt „bănuț” albanez, Victor Eftimiu. Casa aceasta veche și cu cea de vis-à-vis, acolo era prăvalie, a fost una din casele Eftimiilor din București. Aici, în casa aceasta, părinții lui Victor Eftimiu au crescut 10 copii, printre care și poetul, având o istorie destul de curioasă. Se pare că numai una din surorile lui V. Eftimiu, cea de la Paris, are un copil, restul, toți nu au avut urmași. Dar în această casă au crescut 10 copii. Una din surorile lui V. Eftimiu a mai locuit aici și a fost una din urmașele familiei care a murit în această casă. Ei se țineau de prinți albanezi. Eu nu vă fac istorie pozitivă pentru că nu am verificat nimic. Ei își pretindeau o origine nobilă, de prinți albanezi, care ar fi vândut proprietățile pe care le aveau în Albania și ar fi venit în România să facă negustorie la început de veac.

Nu întâmplător am început cu această poveste, pentru că nu întâmplător facem interviul în această casă.

M.O.: *Și Dumnezeuul poezilor a făcut ca dvs. să locuiți tot în această casă.*

C.I.: Eu a trebuit să mă mut în această casă în 1986 ; probabil că nu m-aș fi mutat, dar când am aflat că este una dintre casele Eftimiilor și, având și eu niște povești fabuloase la origine, m-am mutat cu orice preț. Toată lumea spunea că se prăbușește, c-o să mor sub ea. Dar nu, am zis, asta a fost casa Eftimiilor, înseamnă că ceva din destinul meu mă face să locuiesc în această casă.

M.O.: *Vorbiți-ne, vă rog, despre originea dvs. albaneză.*

C.I.: Eu de la părinții mei moștenesc niște povești, un istoric al familiei mele. Mama mea era vorbitoare de greacă și de albaneză, purta numele de familie Naum și avea un dispreț suveran pentru români și tot ce ținea de neamul nostru. Părinții ei erau o familie foarte ciudată. Eu vă spun ce dețin prin istorie legendară a familiei, nimic verificat până acum prin acte. Eu am vrut să verific o legendă și pe undeva să verific o imagine a mea despre o lume balcanică. Bunicul meu a fost arendaș, a arendat o moșie pe lângă Bârlad, la Tutova, la moșia lui Hrisoveloni, cunoscut de altfel, căreia la un moment dat, într-o vară, țărani i-au dat foc întregii culturi de grâu. Bunicul a paralizat și a murit la foarte scurt timp. Bunica vorbea prost românește, abia îndruga câteva cuvinte, ea făcuse școala în greacă și se

ținea de albaneză. Ea ne-a transmis această moștenire prin mama mea. Toată comunitatea lor se ținea de comunitate străină, deci neromână. Și cu limbă de moarte, mama mi-a lăsat această datorie să încerc să văd Albania, țara de unde am venit.

Istoria lor fabuloasă este că trei fete măritate cu trei străini au plecat de pe acele locuri (*Korcea – n.n.*). Ele nu-mi spuneau dacă mai țineau de Albania, dacă țineau de Grecia. Știți că ei au avut diferite discuții și certuri de granițe, de supremație. În orice caz, asta era istoria lor: trei fete măritate, una cu un general a plecat în Rusia, una cu un căpitan de vas american a plecat în America și una cu un arendaș, a venit în România.

Nefericirea a făcut că tatăl meu, care era ofițer în vechea armată română apoi în armata comunistă, nu avea voie să se căsătorească cu străine. Taică-meu a fost foarte suspicios, apropo de faptul că mama ar fi vrut să ne învețe să vorbim greaca sau albaneza în familie. Nu am avut voie să vorbim, ni s-a interzis. Cât am fost mici, am „ciupit” câteva cuvinte, expresii, ascultând femeile vorbind, dar practic nu aveam voie să vorbim limba mamei. În epocă am fost o familie cu mare tradiție germană. Ivăneștii: unchiul meu, Gheorghe Ivănescu, este autorul unei istorii a limbii române, dar nici germana nu am avut voie s-o învățăm, nici s-o studiem în casă, pentru că, știți foarte bine, era după înfrângerea Germaniei de către comuniști.

Eu mergând pe un complex, explicabil, freudian, un complex oedipian - îmi uram foarte tare tatăl și-mi adoram mama - am încercat să dau curs adorației față de ea și prin cultivarea laturii ăsteia feminine, materne.

M.O.: *Această atmosferă legendară încărcată de mistere*

* Interviu publicat în revista *Albanezul*, SHQIPTARI, (fondată în 1888), IV, 6(35), iunie 1996. Ne luăm permisiunea să-l reproducem, dată fiind importanța lui istoriografică (n.r.).

îmi amintește de lumea lui Panait Istrati, o lume de neamuri amestecate, toate cu poveștile, cu tradițiile, cu frumusețea lor, o lume pe care nu am cunoscut-o niciodată, dar pe care o iubesc în taină. Dumneavoastră, d-le Cezar Ivănescu, ați vrut și ați avut posibilitatea să vedeți acele locuri de care vorbea mama dvs.?

C.I.: Am avut noroc că în 1973 am călătorit în Albania. E adevărat că am călătorit cu un personaj conformist atunci, ca de altfel și-acuma, prozatorul Augustin Buzura. Călătorind în Albania, în 1973 am ajuns și la Korcea, locul de care-mi vorbeau părinții mei. Bineînțeles, totul e o ficțiune, până când, ca orice ficțiune, este contrazisă sau întărită de alte lucruri pozitive, pe care, poate, voi avea posibilitatea să le verific prin documente, prin arhive. Deci, viziunea legendară a mamei mele era asta: că au avut moșie, că au fost vecini de hotar cu Eftimii ș.a.m.d.

Am văzut Korcea atunci, în 1973, și toată Albania de altfel. Am descoperit atunci un lucru contrariant pentru mine. Albanezii ne-au primit foarte bine atunci, era stalinism curat la ei. La Uniunea Scriitorilor aveau un simplu automobil, al președintelui, și ni l-au dat nouă să călătorim prin Albania. Am călătorit atunci mai mult decât ambasadorul nostru în Albania, care avea traseu desemnat, nu era liber să umble. Eu având și nonconformismul ăsta de comportament și dând și o declarație că am ceva sânge albanez, s-au purtat foarte frumos cu noi.

Drept urmare, am fost foarte net cu ei în anumite lucruri. Pe de o parte, am descoperit numărul imens de aromâni care locuiau în Albania, (dansuri, cântece populare). Când am văzut, m-a luat groaza. Și le-am și spus. Domnule, ăștia sunt români sau aromâni. Toate le au ca ale noastre. Aromânii erau foarte timizi, nu prea aveau curajul să vorbească. La albanezi pe vremea aceea era stalinism, dar era fascism curat: că ei n-au nici o naționalitate conlocuitoare, nici unul nu-i altceva, deși erau o groază de greci și mulți alții, un pic antisemiți, că n-au un evreu în toată Albania. La masa oficială, le-am spus aceste lucruri. Era și Ismail Kadare în vremea aceea în țară, într-o poziție foarte bună de altfel. Ne-am cunoscut foarte bine, i-am citit proza în franceză și italiană, și poezie, scria și poezie. Aveam să descopăr o țară trăind foarte aspru, era un comunism de ăsta socialist-egalitarist, nepermițând nici un fel de libertăți naționale. La masa oficială le-am spus-o. Ei se țineau de două milioane. Și le-am zis: „Cam 500 de mii sunt de-ai noștri, români”. „Da, dar tu nu ești albanez?” „Da, oi fi eu albanez, dar acum că-i asupriți aici pe români, sunt român”.

M.O.: *Ce vă determina să spuneți asta?*

C.I.: Pe perioada transumanței veneau ciobani din Ardeal până-n Albania. Dacă vezi în poezia lor populară, traiectul ăsta era foarte clar. Veneau, se întorceau. Cam până în Albania ajungeau. Tradițiile, obiceiurile sunt foarte legate de români. În același timp, amestecul acesta al românilor cu albanezii a dus în perioada modernă la niște lucruri foarte ciudate. Am stat după aceea să-mi analizez foarte amănunțit originea. Ai mei poate că la origine au fost și ei aromâni, nu propriu-zis, asimilați, dar ei făceau școală în greacă, mai târziu au făcut și în albaneză. Românii când reveneau din Grecia, din Albania, de peste tot din Balcani,

când veneau în România, nu aveau nici un interes să se declare români. Erau mult mai bine tratați și mult mai bine văzuți dacă erau aromâni, greci în general. Ei toți erau greci. Am văzut situația asta și acum în lume, în Germania. Eu nu cred nici de Eftimiu că a fost albanez. Știu foarte bine multe fenomene legate de istoria din Balcani, motiv pentru care m-am certat cu amici de-ai mei, și sârbi și albanezi și greci. E mai bine pentru noi ca toate comunitățile să avem un dialog foarte inteligent între noi, deschis. Având oleacă de sânge albanez, le-am spus pe față albanezilor câți români am văzut acolo în Albania, de faptul că n-au nici un fel de drepturi ș.a.m.d., și nu le-a căzut așa de bine toată povestea, nici amicului meu Ismail Kadare de pe vremea aceea, dar asta era situația. Și bănuiala mea este că sângele meu de albanez se reduce la acest lucru: la o ascendență aromână, fârșerotă, cum ziceau ei.

M.O.: *Ce impresie v-a făcut Albania la vremea aceea?*

C.I.: Călătorind în Albania acelor ani, în 1973, era stalinism curat. Ei aveau un ministru al culturii care făcuse studiile în Franța între cele două războaie mondiale, ca Enver Hoge și nevastă-sa. Echipa lui Enver Hoge erau cu toții sorbonarzi sau cu studii în Italia. Știți ce era echipa lui Enver Hoge? Erau pașoptiștii lor care au plecat la studii în Occident. Enver Hoge și cu soția lui au făcut studiile la Sorbona. Erau sorbonarzi. Sunt priviți ca dictatori pentru că noi toată istoria o privim distorsionat. Ei erau generația lor pașoptistă.

Ei aveau muzeele lor, albanezii. Și vedeam: pușca lui Enver Hoge, revolverul lui Enver Hoge, opincile lui Enver Hoge și ale nevestei-sii. Și mi-am zis: istoria s-a făcut întotdeauna prin forță.

Drept urmare, l-am rugat pe ministrul culturii al lor să-mi faciliteze o întâlnire cu Enver Hoge, pentru că, i-am spus, eu dețin de la mama mea informații că am fi ceva rude.

Și iată-mă și la Enver Hoge într-o audiență la viluța lui, într-una din zile, și am stat de vorbă. Am descoperit cu acea ocazie, și aceasta este partea frumoasă despre Albania, le-am descoperit istoria, un popor foarte vechi, străvechi, moștenitor al ilirilor.

În sfera aceasta europeană, ca civilizații sunt câteva rase foarte bătrâne: sunt evreii care sunt moștenitorii pe linie directă ai vechilor evrei, italienii ca moștenitori ai romanilor, albanezii ca moștenitori ai ilirilor, grecii, urmașii vechilor greci și noi, moștenitori ai sciților, ai tracilor. Suntem popoare foarte vechi. Eu i-am admirat foarte tare pe albanezi când i-am descoperit la ei acasă. Skanderberg, acest personaj istoric, lor le-a dat o linie de conduită. După ce i-am cunoscut pe albanezi la ei acasă, și apoi și pe cei din Kosovo, mi-au trezit un respect extraordinar. Când m-am întors acasă, în România, în 1973, le-am spus prietenilor mei. Dacă în loc de români, rușii i-ar avea la graniță pe albanezi, sunt sigur că ar muta granița. Atât sunt de răi. Din punctul meu de vedere, buni. Noi, românii, suntem prea moi, prea pasivi. Așa ar trebui noi să fim. ăștia cu adevărat popor. Foarte viteji. Și această tradiție nu este o legendă.

C.I.: Gărzile domnitorilor români erau gărzi de arnăuți. Erau albanezi. Domnitorii puteau avea mare încredere în ei. Și-au păstrat această tradiție în timp și o morală foarte

austeră, care i-a făcut să supraviețuiască, un popor mic acolo, înghesuit între greci, slavi, italieni.

Toată admirația am avut-o și prin cultul pe care mi l-a trezit mama mea pentru această comunitate albaneză, fără, firește, aptitudinea aceasta pe care o au, un pic ultranaționalistă, dar mă rog, poate fi înțeleasă la o comunitate mică, restrânsă și amenințată cu dispariția. Albanezii după război, după al doilea război mondial, care spre deosebire de bulgari, au luptat cu arma în mână, au pierdut foarte mulți oameni.

Și îmi spuneau unii dintre ei, era o tradiție, în orice casă în care se năștea un băiat, venea toată comunitatea și-i puneau la căpătâi o pușcă, în semn de omagiu. Era pentru ei un simbol foarte puternic: teama împotriva dispariției ca popor.

Respectul meu foarte mare pentru albanezi este întâi de toate față de o civilizație foarte veche, o rasă foarte deosebită de oameni, foarte viteji, foarte curajoși, foarte cinstiți, și vine din aceea că albanezii au fost corecți în relațiile cu românii.

M.O.: *Așadar, aveți o atitudine aproape patriotică față de poporul albanez. Se datorează originii dvs.?*

C.I.: Originea mea este controversată, mama se ținea de greacă și albanezoaică, dinspre taică-meu am cu siguranță în familie sânge de turc.

Deci nu putem vorbi de rase pure aici, în Balcani. Dar vorbim de o anumită formulă, de un creuzet național care a dus la crearea unor civilizații. Eu nu sunt pentru răscolirea elementului pur etnic, sunt pentru o recunoaștere civilizată a tuturor particularităților lui. Aș fi primul din lume care aș sări în ajutorul lor, să-i apăr pe albanezi în momentul în care, nu știu cine, grecii sau bulgarii sau sârbii, ar fi dispuși să-i înăbușe și să le distrugă identitatea națională. La fel cum aș fi primul care ar sări în apărarea aromânilor sau a altei comunități oropsite din Balcani. Nu cred că vechea tehnică de asimilare, de oprinare, mai poate fi actuală în epoca de față. Faptul că acum am intrat într-o epocă nouă, aceea a democrației, ne va facilita și un dialog cultural real și deschis cu acest popor albanez.

M.O.: *Admirația dvs. și respectul față de poporul albanez au, pentru mine, înălțimea unei virtuți deosebite. Cu același spirit analitic priviți și internaționalizarea culturii albaneze.*

C.I.: Albanezii au știut să-și apere unii artiști, să-i privilegieze, să-și lanseze pe piața europeană niște autori, dovadă cazul lui Ismail Kadare, care era un caz tipic al mișcării politice albaneze, întâi de toate. El avea, țin minte, pe vremuri un roman, *Iarna marii singurătăți*, care relata exact iarna pe care au străbatut-o albanezii după ruperea de ruși, când Enver Hogeia s-a despărțit de Hrușcirov. Au avut o iarnă grea, când Hrușcirov i-a încurajat pe cei din jur, bulgari, greci, că ar cam putea să ocupe Albania. Și au stat o iarnă toți, păzind granițele, murind de foame. Ismail Kadare a reprezentat, pentru momentul acela de disidență comunistă albaneză, foarte bine Albania. În prezent, el trăiește în Occident, este un nume de autoritate. Albanezii au reușit ceea ce noi nu am putut să facem: noi nu am putut să-l impunem pe Marin Preda în Europa ca pe un nume de primă mărime, așa cum albanezii au reușit cu Ismail Kadare.

Și aveau numeroși scriitori talentați care actualmente m-au impresionat.

M.O.: *Domnule Cezar Ivănescu, sunteți o personalitate reprezentativă pentru zona Balcanilor prin genele lingvistice pe care le moșteniți. Ați studiat limbile străbunilor dvs.?*

C.I.: Noi, Ivăneștii, am avut niște misiuni culturale. Unchiul meu, lingvistul Gheorghe Ivănescu, îmi reproșa întotdeauna că am făcut literatură și nu lingvistică, cum am scăpat eu șansa, că mama știa albaneza și eu să nu fi învățat albaneza. Ei în lingvistică aveau foarte puțini cunoscători de albaneză. Chiar Graur era foarte curios de elementele de limbă albaneză. Asemănările cu albanezii ne trezesc niște întrebări imediate. Am regretat că n-am învățat nici greaca, pentru că mama o vorbea de asemenea, dar era o epocă foarte ingrată, fără însă să-mi atenueze sentimentele foarte precise despre evoluția etniei noastre. Eu sunt unul dintre românii care am fost foarte bine informat, de la o vârstă foarte fragedă, despre românii din Balcani. Cam toate celelalte etnii s-au purtat nemeritat de urât cu noi, românii. Și de aceea a trebuit să țin o cumpănă dreaptă între prezumtivul meu sânge albanez, grecesc și turcesc dinspre tată și personalitatea mea de român. Pentru că aici se decide nuanța națională a unuia sau altuia: la nivelul mentalului.

M.O.: *Pe unul dintre volumele dvs. este reprodusă o scrisoare a lui C. Noica. Vorbiți-mi, vă rog, despre întâlnirea cu C. Noica.*

C.I.: Constantin Noica mă voia filosof. Întâlnirea mea cu el a avut loc prin anii '70 și, vorbindu-i d-lui Noica, că mie problema asta cu puritatea rasială mi se pare o prostie, că am sânge de albanez, grec, turc, român, el mi-a spus: „Dar tu ce te simți?” Și i-am spus: „Mă simt român”. „De ce?” „Cred că în alchimia asta subtilă a sufletului meu, cea mai mare greutate e un atribut tipic românesc”. „Care?” Eu zic: „Îndurarea”.

După aia, mi-am dat seama că, Noica, fiind un om extraordinar de profund, s-a dus și a scris un articol, are un eseu despre îndurare, cred că în „Rostirea filosofică românească”. Probabil l-a tulburat atitudinea mea. A scris un eseu despre un cuvânt care și-a schimbat complet sensul. Eu nu cunosc etnie în jur, nu cunosc popor în jur, care să îndure mai multe decât poporul român. Are o forță de îndurare, care pe mine mă și exasperează, de fapt. Dar văd că și eu am această calitate enormă a îndurării. E preponderentă, este mai puternică decât sângele meu turc, albanez, grec. Simt că am și o fidelitate față de propriu-mi destin și față de propria-mi existență, care ține de caracterul acesta pur albanezesc și un gust vicios pentru tot ceea ce înseamnă artă și frumos, care ține de partea de element grecesc din mine. Cred că așa ar fi foarte bine, dacă noi, aici în Balcani, ne-am împrumutat, am face un transfer de calități, și nu de defecte. Adică, dacă ne-am șlefui reciproc, ca niște pietre rare într-un prundiș peste care trec valurile, ne-am șlefui și ne-am realiza în puritatea noastră desăvârșită cât mai frumos.

Cam așa văd eu viitorul pentru partea asta de lume.

Singura poezie rămasă de la domnitorul poet de limbă italiană Petru Cercel.

Rugăciune

Traducere de C. D. Zeletin

Stăpân pe-adânc de mări și creastă-alpină,
Tu, ce-ai creat pământ și cer și mare,
Pe om din lut, pe înger din lumină,

Și din fecioară luat-ai întrupare
Ca să cunoști, puternice Părinte,
Și moarte și-înviere și-înălțare.

Tu, ce-ai deschis cu sângele-Ți fierbinte
Albastra boltă, Limbul descărcându-l,
Legând satanei preastricata minte,

Tu, de pe cruce omu-mbrățișându-l,
Ai încă sufletu-ncărcat de milă,
Fiind la binele-i etern cu gândul,

Auzi-mi, Tată, ruga prea umilă,
Tu, ce-ai fost om în lumea-ne turbată,
Ca să-mi sfințești făptura de argilă.

Putea-voi, Doamne, să-Ți întorc vreodată
Iubirea revărsată peste mine,
Pot eu zălog să-Ți fiu, pot fi răsplată?

Atâtea daruri și atât mult bine
Mi-ai dat, eu, cel trăind în strâmbătate,
Tu, ajutor și Cel ce-aici mă Ține!

Tu nu râvnești podoabe, nestemate,
Odoare din Levant, comori nebune:
Totul e-al tău, Tu le-ai creat pe toate!

Făcut-ai tot ce-i pe pământ minune,
Iar pământeni mizeri nu pot face
Un pai măcar, un pai, orice ar spune!

Poți să cuprinzi, o dată de-ai desface
Fantasticele-Ți aripi diafane,
Și cerul și infernul cel vorace.

Nu ceri nimic făpturilor umane,
Decât un suflet pur ca de zăpadă,
Ce Ți se-nclină, fără zbateri vane,

Și peste Israel domn să te vadă,
Cel ce-a-necat pe Faraon în mare,
Trufașul furios în cavalcadă...

Ceri splendidă și fără greș lucrare
Și cauți urma laudei smerite
Și-n piept ce tăinuiește fiecare.

E mică plata ce ne-o ceri, Slăvite,
Și chiar și-așa, *Signor*, ne faci părtașii
Cereștii Tale gloriei infinite.

Tu îți iubești prea mult mult-pătimașii,
Prea bun când, abătându-se din cale,
Înspre păcat grăbesc mai tare pașii.

Astfel răspund milostivirii Tale,
Tu, împărat cu-a-tot-desăvârșire
Pe armoniile universale.

Dar din greșeală grea și din smintire
A Te mări întârziem noi foarte,
Smeriți, cu suflet cast și-n umilire.

Păcătuim, sărmanii, mai departe,
Iar ce ne dăruie, Sfinte Împărate,
Noi risipim în faptele deșarte.

Poruncă dă-i Ursitei neîndurate
Firavul fir al anilor să-mi rupă
Și iartă-mi, Doamne, grelele păcate,

Și-a milei Tale nesecată cupă
S-o văd de mine, bietul, cum se-ndură,
Vrând viața-n rai să nu mi se-nterupă.

Fă să fiu demn de sacra Ta căldură,
Treci, Doamne, peste fapta-mi vinovată
Ce n-a știut vreodată de măsură!

Vai, mie! Am greșit viața toată!
Fii, Doamne, bun și spiritu-mi aprinde-l
Și-adu-m-acolo und' Te afli, Tată!

În ce privește sufletu-mi, deprinde-l,
Tu, Viață, Cale, Adevăr, să știe
Că tot ce-i bun din mila Ta descinde.

Ferice de voi fi, și-n bogăție
Și-averi ce te-umplu de însuflețire,
Cu teamă închina-le-voi doar Ție.

Dă-mi în durere, chin ori schinguire,
Răbdarea celui Iov, ajuns o zdreanță,
Ca să-ți slujesc smerit, la nesfârșire...

Ce-Ți place Ție, Ultimă Instanță,
Mă bucură și mă extaziază,
Cu bunele și relele-n balanță.

Atât vreau: să-Ți rămân o slugă trează,
Să-ți laud, Tată, sacra măreție:
Cine-Ți slujește viața-și onorează

Și urcă-n cer în cânt și bucurie.

Incipit: *Potentissimo Dio del sommo, et imo...*

C.D. ZELETIN

POEZIA ITALIENEASCĂ A LUI PETRU CERCEL

(1544/1545 - 1590)

Voievodului cu domnia foarte scurtă (1583-1585: un an și nouă luni) al Țării Românești, Petru III, născut în 1541 sau '45 și mort în 1590, i se spunea și *Petru Cercel*, deoarece purta la ureche un cercel, potrivit cu voga Occidentului, pe care-l străbătuse în lung și în lat. Era fiu legitim al domnitorului Țării Românești între 1554 și 1557, Pătrașcu cel Bun, și frate cu Mihai Viteazul. Niciunul din acești doi frați excepționali nu a avut o concepție politică exprimată, chiar dacă Petru Cercel a surprins Curțile europene prin excelența intelectuală, prin cultură, prin talent literar și prin farmec personal, iar fratele lui prin bravura dovedită în înfăptuirea primei uniri a celor trei mari provincii românești: Țara Românească, Transilvania și Moldova, bravură care i-a trecut îndată în nume : Mihai Viteazul, numit și Mihai Bravul, preferențial în Muntenia.

Ca fiu de domn, a trebuit să stea ostatic la Constantinopol, iar după moartea tatălui său, a fost surghiunit de către uzurpatorul Mihnea II „Turcitul“. A peregrinat aproape întreaga sa viață, care nu a fost lungă, la Curțile imperiale, regale sau princiare din Europa și nu numai, fapt ce-l ținea departe de uneltirile politice din țară, pentru care nici nu știm dacă avea vocație, îngăduindu-i însă asimilarea unei culturi care i-a adus faimă. A stat 13 ani în țări străine, departe de țară și de tronul părintesc. A învățat grecește și turcește la Rodos, Damasc și Trapezunt, ca zălog domnesc, în Transilvania ungurește, în Polonia limba poloneză, în Germania limba germană, în Italia limba italiană – în care și-a scris opera poetică –, uluitoare pentru un non-nativ, în Franța limba franceză, în fine, la Constantinopol, placă turnantă a multor limbi ale pământului, firească pentru o Capitală de imperiu ajuns la apogeu, și alte limbi în călătoriile lui în Africa și Asia. Se spune că numărul lor era 12.

Trăsătura lui sufletească de cea mai mare forță era credința în Dumnezeu. Se întărise odată cu speranța și așteptarea. *Rugăciunea* de față o atestă, ca și celelalte poezii – scrise tot în italienește – care s-au pierdut, dar asupra cărora s-a vorbit și s-a scris în oarecare măsură. S-au pierdut și scrisorile. Ele ar fi constituit azi un *epistolar de preț*, poate chiar de mare preț...

Într-un studiu din 1935, Alexandru Ciorănescu (1911-1999), „ultimul mare umanist român“, cum îl numește recent Răzvan Codrescu, a cercetat *Dialogurile* lui Stefano Guazzo, „gentiluomo di Casale di Monferrato“, oprindu-se la convorbirea cu un prieten al lui Petru Cercel, Francesco Puggiella, pe care prințul român intenționa să-l ia cu el după ce va fi cucerit tronul ce i se cuvenea prin drept domnesc.

Stefano Guazzo îl deconsiliază. Aflăm însă din acest dialog multe din însușirile fundamentale dovedite de proscrisul pelerin. În primul rând Puggiella vedea în el un „perfetto cortigiano“, un curtean desăvârșit, ideal spre care năzuia societatea aleasă a vremii. Una din observațiile de bază asupra pelerinului valah, legată de suita în terține *Rugăciune*, este următoarea: „Pe măsură ce soarta răuvoitoare îl înfunda mai adânc, el se ridică și mai sus, prin sufletul încredințat nemărginitei bunătăți a lui Dumnezeu...“ La un moment dat, chiar îl numește „călitul prin suferință“, ceea ce mi-a adus imediat aminte de alegerea, 300 sute și ceva de ani mai târziu, a pseudonimului *Perpessicius* de către marele critic și eminescolog, mutilat din Primul Război Mondial, și care s-ar traduce prin „Cel deprins cu suferință“ sau „Cel lovit de nenorociri“, *perpessus* fiind participiul verbului latin *perpetitor*, a suferi până la capăt.

Stătea deasupra suferințelor și a părerii de rău.

Există o abstractă rezervație a elitelor intelectuale în orice parte a lumii, în care anumiți aleși se remarcă prin scăpărări singulare, peste amestecătura Curților monarhice sau nobiliare, chiar deasupra celor cărora Baldassare Castiglione le descrie excelența. Oricum, ele sunt privite de jos în sus și poartă însemnele elevației, curioase pentru un om politic. Pentru Petru Cercel, *Principe di Valacchia* făcea parte din aceste elite rare ce se observă deasupra realității curente, care – oricât de curentă ar fi ea – rămâne totuși plină de fel de fel de elite. Altele... Mai exact, grupări.

Petru Cercel era un om chipes: i se spunea *Principele Făt-Frumos*. „Avea ceva atrăgător în el“, scrie Ștefan Pascu, „întruchipa mărinimia“. Francesco Puggiella, care, așa cum spuneam, voiasă-lurmezela înțoarcerea în Țara Românească după ce principele ar fi urcat pe tronul cuvenit prin drept, îi povestea lui Stefano Guazzo cum i-a răscumpărat pe

Petru Cercel, portret de Victor Ion Popa

robii creștini din Constantinopol, oraș în care arunca aurul cu pumnul pe străzi când l-a părăsit... Tot el își asigura prietenul că Petru Cercel are și cinstea de a fi numărat printre poeții toscani, „care fericire abia de se găsește la vreun principe italian în ziua de azi.” Cultura imensă și puternicul talent liric nu i le-a pus nimeni, niciodată, în discuție. Viața și-a petrecut-o mai mult în peregrinări. Era extrem de înzestrat, nu-i vorbă, dar, mai mult, se și spune că – zicătoare veche! – călătoria îl deșteaptă pe om... În 1579, se află la Paris, luat sub protecție de către regele Henric III de Valois, la recomandarea Papei. În Italia, e oaspete de seamă al ducelui de Ferrara. Mai marii Veneției îl iau în mare seamă, ca pe un prinț cu drept la tron, i se dăruiește o galeră și bani pentru a ajunge la Constantinopol. Aici, după doi ani, obține mazilirea lui Mihnea II „Turcitul”. În sfârșit obține tronul, dar nu rămâne pe el nici doi ani. A avut însă vreme să înalțe Biserica Domnească din Târgoviște, să întretină biserici, să refacă palatul domnesc, să înzestreze armata cu o turnătorie de tunuri și altele. Ca să preîntâmpine mazilirea, căci nemulțumise țara prin sporirea birurilor, pe sultan prin scăderea ori întârzierea trimiterii haraciului și prin păstrarea tradiției tăierii capului – tocmai el! –, fuge în Ardeal, e încarcerat în închisoarea Hurst, după ce i se confiscă toate bunurile cu care fugise. Evadează după doi ani cu ajutorul unei frânghii, este găzduit de împăratul Rudolf al II-lea la Viena, pleacă apoi la Roma. Cu sprijinul regelui Franței, e chemat la Constantinopol. Aici se deschide o veritabilă licitație, penibilă și tragică dacă ne gândim la destinul bieteii noastre țări. Petru Cercel oferă un milion de galbeni, dar Mihnea dă mai mult: atâția galbeni cât pot căra 600 de cai și câștigă tronul. Lipsa de precizie financiară, care era, totuși, o metaforă vagă, a învins... Petru Cercel este iarăși închis, de data asta în insula Rodos și, în anul 1590, după ce i se retează nasul și urechile, i se taie și capul și este aruncat în Bosfor. Pradă peștilor...

„Strălucit pretendent, dar domnitor mediocru”, afirmă Șerban Cioculescu. Da, însă armele lui Petru Cercel, întâi de toate fascinantul lui intelectualism și – de ce nu?! – opera literară, la care adăugăm frumusețea, vocația aventurii,

prestigiul temerității, distincția și farmecul personal, care dacă izbuteau în Occident, nu erau de natură să impună prea mult în principatul valah. Crescând și formându-se în afara hotarelor țării, Petru Cercel nu putea fi performant în propria-i țară: era legat organic și prin drept de melegurile ei, dar nu o cunoștea... Așa că a fost ușor să nemulțumească și țara și Poarta...

Cred – și îmi cântăresc bine cuvintele – că dacă nu i s-ar fi pierdut colecția de poezii, scrise numai în limba italiană, cultura și italianistica românească ar fi câștigat mai mult decât s-ar crede... Formula prozodică *terza rima*, în care excela, continuă fără cusur tradiția dantescă. *Rugăciunea* lui – numită și *Imn* – surprinde întâi de toate prin puterea de a trăi în absolutul credinței, cum tocmai se întâmplase cu poezia lui Michelangelo, prin iubirea lui Dumnezeu, prin inspirație, sinceritate și măiestria artistică. Ea dovedește cunoașterea operei lui Dante, a contemporanului său Philippe Desportes, fondatorul *Academiei Palatului*, a lui Pierre de Ronsard, poetul care a murit în 1585, anul fugii de pe tronul tatălui său, și influența lui Ludovico Ariosto.

„E rece, dar remarcabilă” – scria despre *Rugăciune* Ramiro Ortiz, ilustrul italianist, care a trăit ani buni în România, rămânând un cărturar important pentru cultura noastră. Că e admirabilă este o evidență și de părerea lui trebuie să ținem seama, dar că e rece, poate, dar numai pentru că poetul a numit *categoria* păcatelor și nu le-a mărturisit *pe nume*, adică a făcut-o mai mult filozoficește, decât, simplu, creștinește... Petru Cercel se adresează direct lui Dumnezeu. Poezia lui nu este impersonală, ci una foarte personală, am putea spune o spovedanie sub freamăt. Or, freamătul e producător de căldură în măsura în care este mișcare, fie ea și a sufletului, vibrația unei entități concrete, câtă vreme inima care o produce e materială. Rece poate fi, eventual, abstracția proprie ideii de Dumnezeu spre care o făptură concretă se închină.

Rugăciunea lui Petru Cercel a fost tradusă pentru prima oară, după știința noastră, de Alexandru Ciorănescu, în anul 1935, și este vrednică de toată admirația.

O NOUĂ SALĂ C. D. ZELETIN

În vechea clădire, recent restaurată, a Casei de Cultură a municipiului Tecuci, a fost inaugurată, în ziua de 24 noiembrie 2015, SALA C.D. ZELETIN, în prezența oficialităților.

De reținut că domnul C.D.Zeletin, președintele de onoare al Academiei Bârlădene, este născut în 1935, în comuna Burdusaci, pe atunci în județul Tecuci, și că este cetățean de onoare al acestui municipiu. De asemenea, în Tecuci funcționează, încă din anii '90-91, *Clubul de literatură universală C.D.Zeletin*, care, cu intermitențe, mai este numit și *Salonul de literatură universală C.D.Zeletin*.

SERGHEI COLOȘENCO**VASILE VOICULESCU**

În anul 1947 a apărut la București *Toate leacurile la îndemână*, o reeditare a ediției din 1935, în colecția *Cartea satului*, a medicului-scriitor Vasile Voiculescu. Fiind mulți ani medic de plasă în județele Buzău, Dâmbovița, Gorj și Ilfov, Vasile Voiculescu și-a îndreptat preocupările asupra medicamentelor naturale ca să-i ajute pe cei sărmani din mediul rural și nu numai, explicând pe înțelesul tuturor valoarea plantelor medicinale.

A mai publicat : *Sifilisul*, București, 1930 (două broșuri); *Tuberculoza*, 1930; *Poliomyelita acută*, cu G.D. Ionășescu.

Volumul prezintă o listă a bolilor, „care se pot căuta cu leacurile arătate în această carte și locul din ea unde pot fi găsite”, în ordine alfabetică, dar și modul de preparare și de administrare.

Din toate indicațiile date am reținut explicația: Gândul „bun și tare că ne facem bine, nădejdea în puterile trupului care va să biruie boala, credința în Dumnezeu și în ajutorul medicului și al medicamentelor, sunt leacuri sufletești. Câți nu s-au lecut de boalele închipuite, îndată ce le-a ieșit din cap gândul că sunt bonavi și s-au încredințat că n-au nimic. În jurul bolnavului, în casă, să nu fie decât liniște, nădejde bună de însănătoșire, curaj și tărie, care să treacă și în sufletul bolnavului.

Mai ales boalele de nervi numai așa se vindecă, prin voința bolnavului însuși de a birui boala, de a se înzdrăveni. Medicul cuminte nu e împotriva preotului și a rugăciunilor la patul bolnavului. Numai să fie ascultate și sfaturile doctoricești.”

Reproducem *Cuvânt de lămurire* – prefața lui Vasile Voiculescu, care-l lămurește pe deplin pe cititor.

Cuvânt de lămurire

Cartea aceasta, scrisă pe înțelesul tuturor, e o carte gospodărească. Un îndreptar casnic al sănătății, cu sfaturi pentru boale și întâmplări rele (arsuri, răniri, otrăviri, înec, înăbușire, mușcătură de câine turbat, de șarpe).

Numai că sfaturile medicale, în loc să fie rânduite pe boale, aici sunt strânse și așezate sub fiecare leac în parte.

Cartea aceasta pornește și călăuzește dela leac la îngrijirea boalelor, căci un leac se potrivește la mai multe pătimiri.

Luând leacurile la rând, după alfabet, cartea vorbește despre întrebuițarea fiecărui leac, arătând cum, cât și când trebuie folosit precum și toate boalele unde el e folositor.

Cu alte cuvinte, cartea de față e un dicționar de leacuri. Boalele sunt și ele înșirate, tot după alfabet, la început, cu arătarea paginii unde găsim leacul și îngrijirea.

Cât am fost medic de plasă am băgat de seamă că zadarnic îi vorbeam omului de boală, de pază și îngrijiri. El nu pune preț și nu credea decât în sticluța cu doctorii, sau în pachețelele cu prafuri pe care le scoteam din lădița cu leacuri.

De aici, dela leacul pipăit, porneau pentru pățimaș îngrijirea boalei și ascultarea sfaturilor.

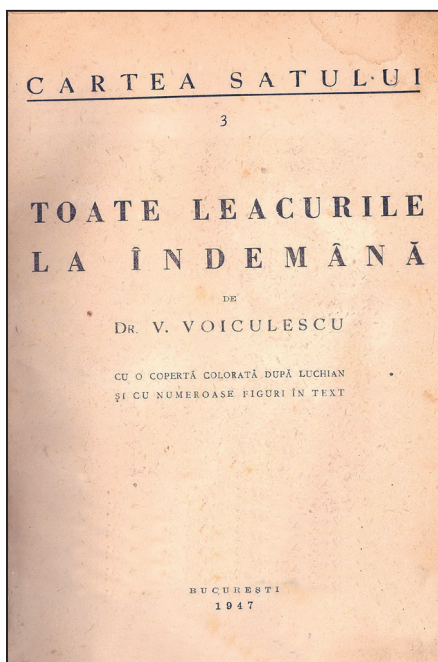
Dacă-i dam numai povețe goale, el pleca oarecum păgubaș, parcă l-aș fi dus cu amăgeli, și nu făcea mai nimic din câte-l povățuisem. Dar cu leacul în sân, se întorcea acasă bucuros și dumirit. Iar odată cu folosința medicamentului își

amintea și de celelalte sfaturi. Cum cele mai multe din leacurile scrise aici sunt la îndemâna tuturor, leacuri casnice, am nădejdea că lucrurile se vor petrece ca și când le-aș da eu pățimașului cetitor, iar sfaturile vor merge pe deasupra, ca pe vremea când eram medic de plasă.

De altfel, așa îmi lămuresc faptul că sătenii, ori de câte ori au vreo boală, se duc mai degrabă de-a-dreptul la farmacie, să-și cumpere leacuri. Săteanul nu știe, în sumedenia de boale, să le descurce și să le deosebească. Pe când leacul e altceva. Leacul, îl vede, îl alege, îl știe și crede în el. Omul are interes de leac, nu de boală. Numai de leacuri se poate lega trainic tot ceea ce vrem să-l învățăm despre boală, pază și îngrijiri.

Din acest gând a izvorât cartea de față. În ea se găsesc aproape toate leacurile firești și la îndemână. Totul poate fi leac, până și cenușa. Cum totul

poate fi stricător sănătății, până și sarea, vătămătoare nu numai anumitor bolnavi de rinichi, dar chiar omului sănătos, dacă mănâncă prea multă.

Cartea ne destăinuie puterile neștiute, care zac ascunse în aceste leacuri la îndemână. Mierea, untul, untdelemnul, oțetul, sarea, zahărul, cărbunele, sămânța de dovleac, mătasea de porumb și câte altele, sunt leacuri bune în o mulțime de împrejurări.

Dar soarele, lumina, aerul, apa, mersul, odihna, marea, muntele, ce leacuri puternice țâsnite din însuși izvorul tămăduirii firești!

Cartea ne deprinde apoi cu mânuirea buruienilor și florilor de leac, cum și când trebuesc folosite, după felul boalei și vârsta bolnavului. Aceste buruieni de leac, apucate din moși strămoși, ne vin ca o zestre a trecutului, care nu e bine să fie lepădată înainte de a fi înlocuită cu altceva mai bun. Multe medicamente din farmacie sunt scoase din plante. Dacă sătenii ar deprinde să le cultive ori să le strângă din sălbătecimile codrilor și ale câmpului, ei ar putea face un frumos negoț, vânzându-le farmaciștilor. Țara ar scăpa de un bir pe care-l dăm acum străinătății, de unde aducem până și florile de tei cu care alinăm tusea.

Cu acest prilej, cartea deschide ochii oamenilor asupra buruienilor otrăvitoare. Mătrăguna, spânzul, șoricioaica, săricica, măselarița, zârna, laurul, gândăceii, rodul pământului, degetărelul și câte altele, sunt leacuri primejdioase, din pricina cărora se întâmplă multe nenorociri. Nu trebuie să ne dăm cu ușurință pe mâna babelor și vracilor care n-au măsurat, cum fac doctorii, puterile acestor leacuri otrăvitoare, de dragoste, de urât, de căpială și mai ales de lepădat copiii. Cartea scrie în dreptul fiecăruia din aceste leacuri vătămoare paza și măsura cu care trebuie să umblăm, când ar fi nevoie să le întrebuițăm.

Totodată, cartea se străduiește în tot lungul ei să desrădăcineze obiceiurile greșite, erezurile și credințele rătăcite, în ce privește multe lecuiuri mincinoase, cum ar fi sticla pisată, scrumul de tutun, balega, gândăceii, pânza de păianjen și câte alte bazaconii.

Apoi, ca un îndreptar ce este, cartea ne luminează asupra vieții de toate zilele, cum să trăim ca să ne păstrăm sănătoși, cum să clădim casa, cum să ținem ograda, cum să fie satul. Și asta nu numai la cuvântul *Igienă*, ci peste tot

unde e vorba de un leac, ori de o putere a firii cu înrăurire asupra sănătății (apă, aer, odihnă)...

Căci cartea nu e făcută numai pentru cei bolnavi, ci mai ales pentru oamenii sănătoși. Aceștia au timp și gust de cetit și ei pot găsi aici cu interes și plăcere o mulțime de lucruri care să le îmbogățească mintea și să le ajute în viață. De pildă, ce prilej de învățăminte noi și câte lucruri neștiute află deodată cel care cetește *Mierea!* La fel, pline de noutate și interes sunt învățămintele despre *Ficatul și Rânza de vită, Bunul de vacă, Opoterapie, Măr, Gutue, Țaic...*

Vin la rând apoi și medicamentele cumpărate dela farmacie, care trebuie să se găsească în orice gospodărie, ca chinină, aspirină, iod, acid boric, etc. Toate acestea sunt arătate la locul lor în șirul leacurilor, cu întrebuițările cuvenite după boală și vârsta bolnavului.

În sfârșit, cartea, puțin câte puțin, pregătește pe cetitor pentru înțelegerea sfaturilor și povețelor medicului, ca și pentru priceperea orânduieilor stăpânirii. Ea lămurește pe om de ce trebuie să se supue legilor sanitare puse să supravegheze sănătatea obștească în tot ceea ce pornește să se facă, dela clădirea unei case, până la înființarea unei mici industrii, cum ar fi o moară de foc.

Mărindu-ne cunoștințele trebuitoare în viață; lărgindu-ne înțelegerea dincolo de țarcul strimt al intereselor noastre, la cele ale obștii; îndreptându-ne părerile greșite despre boli și întrebuițarea leacurilor; învățându-ne să ne păstrăm sănătatea neatinsă de alcoolism, pelagră, sfrenție, friguri; povățuindu-ne cum să îngrijim pe bolnavi până la sosirea medicului, sau cum să-i vindecăm de boalele mai ușoare, cartea de față râvnește să fie un adevărat îndreptar gospodăresc.

Lista boalelor înșirate după alfabet la început, cu însemnarea unde se găsește leacul fiecăreia, înlesnește folosința cărții, până a o face aproape de un dicționar de boale.

Limpezită prin aceste lămuriri, îndrăsnesc să trimit această carte la țară, unde sănătatea începe să șovăie, roasă de multe racile, între care cea mai urâtă e cea a neștiinței.

Cărți recent dăruite Academiei Bârlădene

- Dorina Stoica, *Ochiul curat*, Editura PIM; Iași, 2015;
- Călin Cibotari, *Semne de scenă (2014-2015)*, Editura Opera Magna, Iași, 2015;
- Horațiu Stamatina, *Niobe. 12 eseuri afective* (despre Cioran, Brâncuși, Eminescu, Hemingway, Nabokov), Editura PIM; Iași, 2012;
- Horia Stamatina, *Valea Horăieșii. Istorie și onomastică de la origine până în prezent*, Editura Tiparul, Bârlad, 2003;
- Mihail-Dumitru N. Israil, *În veacul meu zbuciumat*, ediție, note, comentarii și evocări de Anca Michaela Israil, Radu Șerban Palade, Alex. Constantin Palade, Editura Sfera, Bârlad, 2015;
- Constantin Clisu, *Cobra*, roman, Editura PIM; Iași, 2016;
- Dolphi Drimer, Ladislau Frumosu, *Ultima carte... Seria Vitalogia, Știința și Filozofia vieții*, Editura Bren, București, 2015.

EDGAR PAPU

PRIETENIE*

Țin nespuse la prietenie și o prețuiesc aproape tot atât de mult ca și un antic. Nimic nu aduce pe lume o mai mare mângâiere. Numai în Antichitate, însă, prietenia se constituia ca o dominantă preocupare umană. Tratatul moral *De amicitia* al lui Cicero sau eseul intitulat *Toxaris [sive Amicitia]* al lui Lucian din Samosata sunt precedate, dincolo de teoretizările lor, de atâtea concrete exemple literare: Ahile și Patrocle, Oreste și Pilade, Nisus și Eurial(1). Asemenea legături prietenești s-au văzut ilustrate încă cu mult înainte de către babilonieni, care au evocat atât de emoționant strânsa amicitie dintre Ghilgamesh și Enkidu. Se arată cu atât mai tulburător acest ultim exemplu, cu cât la început ei erau adversari, măsurându-se în luptă. Neputându-se dovedi unul pe celălalt, rivalitatea dintre ei s-a transformat în stimă reciprocă, devenind apoi caldă și devotată prietenie.

Dimpotrivă, la popoarele moderne ne întâmpină, încă de la primele lor poeme, mai cu seamă invidii și trădări. Comportamentul sadic al lui Iago față de Othello nu reprezintă nici pe departe primul exemplu de acest fel. Au existat, cu secole înainte, atâtea cazuri similare în miracolele medievale sau chiar și în poemele cavalești. De multe ori victimele intrigilor au fost tinere femei inocente și lipsite de apărare.

Eu am rămas, însă, cu un statornic cult al prieteniei. Dacă ar fi să stabilesc – și trebuie să stabilesc – în această materie o certă întâietate pe provincii sau ținuturi ale țării noastre – servindu-mi de ghid experiența personală – aş crede că primii la noi în manifestarea devotată a prieteniei sunt, categoric, moldovenii. Desigur că m-am limitat la oamenii de cultură și de creație, fiindcă nu prea cunosc alții. Însă cred că ei însumează un eșantion convingător. Îi voi numi pe câțiva excelenți prieteni ai mei originari din Moldova, începând chiar, unii, ca pictorul Bob Bulgaru, din adolescența mea: scriitorul Paul Anghel (2), criticul George Munteanu (3), criticul Theodor Codreanu (4), profesorul Constantin Ciopraga (5), poetul și savantul C. Dimoftache Zeletin (6), filosoful Costin Nastac, părintele erudit Constantin Galeriu (7), părintele Agenor Danciul (8), moldoveanul de dincolo de Prut Mihai Cimpoi (9). Toți s-au arătat extrem de afectuoși cu mine și nu numai că nu m-au decepționat niciodată, dar s-au dovedit mereu săritori, de un admirabil altruism, gata să mă ajute la nevoi, chiar cu prețul unor sacrificii din partea lor. Că moldovenii sunt cei mai capabili de devotament și prietenie a dovedit, cu o largă anticipație seculară, celebra legătură afectivă dintre Eminescu și Creangă, intrați amândoi în același ciclu al morții din anul 1889. Nu vreau să nedreptățesc alte ținuturi românești, care ne oferă și ele unele minunate dovezi de prietenie, dar parcă sunt prea evidente cele venite din

Moldova.

Tot printre moldoveni l-aș încadra și pe pictorul Afane Teodoreanu(10). Deși am avut un contact mai redus cu el, când voia să-mi picteze portretul, mi-am dat seama de toată bunătatea, afecțiunea și delicatețea lui față de mine. În aceeași categorie intră și un alt moldovean, inginerul Teodor Adrian Nicolau(11), cunoscut și prețuit pe plan mondial, cu un brevet de inventator din Paris, cu altul din Germania și cu al treilea din Olanda, celebru om de știință, dublat și de un foarte dotat romancier. Omul venea des la noi în casă și s-a arătat de o mișcătoare atenție și compasiune față de mine în momentele grele prin care am trecut, provocate de pierderea rapidă și neașteptată a soției mele. M-a mângâiat ca un frate și în cuvântarea ținută la înmormântare și în ziarul unde a publicat un elogiu soției mele, neuitând să-mi aline și mie sufletul îndurerat. Mi-a mai telefonat apoi cu gândul să ne revedem, ceea ce, din păcate, n-am reușit din cauza îmbolnăvirii mele în urma acelei înnebunitoare lovituri.

Am căutat să fiu cu atât mai obiectiv cu cât nu sunt moldovean. Aceleași rațiuni obiective mă obligă să-i consider pe fiii Moldovei drept cei mai apropiați dintre români de modelul antic al sfintei prietenii. Nu știu cât de mult prețuiesc alții o asemenea calitate sufletească, aş spune un adevărat har. Pentru mine personal trece, însă, drept una din cele mai înalte și mai demne de admirație lumini ale conștiinței umane. M-am simțit totdeauna fericit în mijlocul unor asemenea persoane de aleasă omenie.

Am mai spus că Țara de Sus a Moldovei, cu tot ceea ce s-a înălțat și dăinuie într-însa, constituie unul din spațiile sacre ale lumii. Nu-i de mirare atunci că într-însul s-au redimensionat arzător atâtea valori, începând încă din Cucutenii neoliticului, prin cuptoarele pentru arderea ceramicii artistice, alcătuind împreună cu alte vetre străvechi ale pământului nostru primul model pentru toate celelate creații neolitice și chiar post-neolitice europene. Încă de-aici s-a perpetuat milenara vocație a păcii, care nu poate exista fără o efectivă iubire între oameni. De la asemenea îndeletniciri pașnice, închinată frumosului s-au ivit și premisele pentru viitoarea naștere a unui popor de la începuturi creștin, poporul român. Dar acest spațiu, desemnat drept Țara de Sus, ce a cuprins în decursul vremii prin fire nevăzute întreaga Moldovă, a iradiat ca nucleu spiritual încă demult. Desigur că și alte centre românești se vor arăta cu timpul dense de spiritualitate. Primul, însă, și cel mai concentrat mi se pare de-a lungul veacurilor acela al Moldovei. Așa mi-l explic de-acolo nu numai pe Eminescu, ci odată cu el și o subtilă afânare spirituală – trasă din milenii – de unde s-a precipitat și imensa pondere a prieteniei, din care m-am împărtășit și eu cu atâtea sete.

Note:

- 1 – Personaje din mitologia romană, prezente în *Eneida*.
- 2 – Paul Anghel (1931-1995), prozator, eseist și publicist, partizan al protocronismului, cel mai apropiat prieten al memorialistului din perioada de senectute.
- 3 – George Munteanu (1924 – 2001), critic și istoric literar.
- 4 – Theodor Codreanu (n. 1945), critic literar și eseist, unicul teoretician care a continuat în mod creator ideea protocronismului.
- 5 – Constantin Ciopraga (1916-2009), critic și istoric literar, academician și profesor la Universitatea din Iași.
- 6 – Constantin Dimoftache Zeletin (n.1935), biofizician, poet, eseist și traducător; îl va evoca pe memorialist în volumul *Distinguo*, Editura Vitruviu, București, 2008.
- 7 – Constantin Galeriu (1918-2003), teolog, duhovnic și predicator ortodox, paroh al Bisericii Sf. Silvestru; a fost supus la persecuții politice.

8 – Agenor Danciul (1921-1991), preot greco-catolic în *pettore*, deținut politic ca fost legionar (1958 – 1964), membru al Congregației Msg Vladimir Ghika, cel care a pledat la Arhiepiscopia Parisului pentru inițierea procesului de canonizare a mentorului său spiritual (1990), fapt trecut sub tăcere de Biserica oficială.

9 – Mihai Cimpoi (n.1942), critic și istoric literar, eminescolog, membru al Academiei Române, exponent al mișcării unioniste din Republica Moldova.

10 – Ștefan (Afane) Teodoreanu (1921-2006), pictor, fiul lui Ionel Teodoreanu; va încerca să-l portretizeze pe memorialist.

11 – Teodor Adrian Nicolau, inginer și cercetător, director al Institutului de Metrologie, unde a funcționat Angela Papu.

* *Memorii dintr-un secol. Jurnal 1929 – 1931. Epistolar 1964 – 1965*. Ediție îngrijită, adnotată, notă asupra ediției, traducerea parțială a citatelor, precum și un indice de nume de Vlad-Ion Pappu, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2015

INGINER PAUL DIMOFTACHE

(11 martie 1934 – 22 iunie 2015)

Ar fi împlinit 82 de ani, dar a plecat cu nouă luni înainte de nobila aniversare...

Ne aducem aminte toți, cu tot dragul, de el! Își însoțea la Bârlad fratele, pe domnul C.D.Zeletin, președintele de onoare al Academiei Bârlădene, în ultimele două-trei decenii. Fin, inteligent, voios, vorbind atât cât trebuie, era atent la toate manifestările beletristice ale societății noastre, având un punct de vedere foarte clar, pe care nu-l exprima în limitele evenimentului ce se desfășura; dar după consumarea reuniunii respective, vorbea deschis cu comunicatorii făcând mici comentarii sincere, la obiect, subtile, neumbrindu-și niciodată interlocutorul în situațiile în care-și exprima o părere critică.

Era un inginer foarte dotat într-ale matematicii și tehnicii. Însă un inginer foarte cultivat, în special în istorie. Un an îi despărțea pe cei doi frați. Au fost colegi la școala primară și la Colegiul „Gh. Roșca Codreanu”. În nenumărate rânduri au stat în aceeași bancă, deși prefigurau două structuri intelectuale antinomice. După terminarea liceului, destinul i-a despărțit, fiecare alegându-și o altă facultate. De fapt, un timp scurt au fost colegi și de facultate, deoarece fratele său, C.D.Zeletin, a intrat prin concurs mai întâi la Facultatea de Mecanică din București, dar a părăsit-o după aproximativ un semestru, găsind că nu i se potrivește, și a dat concurs imediat la Facultatea de Medicină. De aici, destinul lor a devenit bifid. Ba încă, Paul a ales Iași, fratele său rămânând în București.

O vreme Paul a fost inginer șef la fabrica de parașute, funcție de mare responsabilitate. Într-o ascendență îndepărtată, se înrudea cu Smaranda Brăescu, prima femeie campioană mondială la parașutism (Sacramento, S.U.A., 1931) și patriotă la modul sublim. Paul Dimoftache a fost un apropiat al primului general român de parașutism, Grigore Baștan (1922-1983), care a făcut parte din cea dintâi promoție de parașutiști ai României, în timpul ultimului război mondial, la ordinul generalului Ion Antonescu. A fost inventatorul parașutelor BG 7M și BG 3M.

Am fost mereu sensibili la prezența inginerului Paul Dimoftache („Lulu”) la întâlnirile Academiei Bârlădene, prezență plină de nostalgie pentru orașul adolescenței. Ne rămâne statornic în minte și ne lipsește nota agreabilă, prietenoasă, de firesc și afabilitate pe care o aducea totdeauna cu el.

Ne aducem aminte de el cu melancolia pe care o presupune părerea de rău și-i dorim odihnă ușoară Dincolo.

LAURENȚIU CHIRIAC

GHEORGHE ALUPOAEI. (MAI MULT DECÂT) UN CURRICULUM...

Fiu mai mare (împreună cu geamănul Alexandru) între cei 5 copii ai unei familii modeste, dar cu contribuții consistente la viața social-culturală a obștii, s-a născut la 18 martie 1944, în comuna Zamostea, județul Suceava. Și-a făcut studiile la școala primară și gimnazială din comuna Suharău, județul Botoșani, la Liceul de Muzică și Arte Plastice „Octav Băncilă” din Iași (1958–1963) și la Facultatea de Arte Plastice a Institutului Pedagogic Iași (1963–1966). A fost profesor de desen și arte plastice (1966–2007) mai întâi în Bârlad, la Liceul (azi) „Mihai Eminescu”, Liceul Pedagogic „A. Vlahuță”, Școala Nr. 9 (azi „Manolache Costache Epureanu”), Școala de Muzică și Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, apoi în Vaslui, la Școlile nr.7 (unde a fost și director în anii 1985–1988) și nr. 4. A fost inspector școlar între anii 1976–1984 și 1992–1997. Grafician și sculptor de mare talent, forță și profunzime, a participat cu lucrări la expoziții locale și naționale de grup, precum și la sărbători și comemorări importante. Este autorul unui mare număr de grafici de carte: ilustrații interioare și coperte.

Ca desenator, deși atras încă din copilărie de tridimensional, a exersat cel mai mult portretul, fără a neglija celelalte genuri, precum nudul și compoziția umană. S-a aplecat asupra studiului desenului aprofundând tehnicile de exprimare prin alb și negru a figurii umane, cu precădere tehnica hașurării cu creionul negru, într-un joc contrastant de lumini și umbre. După cum mărturisește, centrul său de interes îl reprezintă portretul, cu accent pe expresivitate. Cele 2 volume de portrete intitulate *Semne grafice de recunoștință* (Editura PIM, Iași, 2014, 2015) reunesc peste 215 de portrete de expresie, crochiuri portretistice spontane sau elaborate, însemnele artistului de neuitare pentru o pleiadă de personalități, dar și pentru oameni obișnuiți, îndeplinind criteriile morale neclintite în ochii artistului, precum și pentru membrii familiei sale.

Sculptura lui Gheorghe Alupoaei înscrie în spațiu forme și volume expresive, sintetice, de o deosebită modernitate. Căldura mâinilor și sufletului artistului se întâlnește cu

bronzul, marmura sau cimentul rece, exprimând tensiuni sufletești și dramatismul existenței umane...

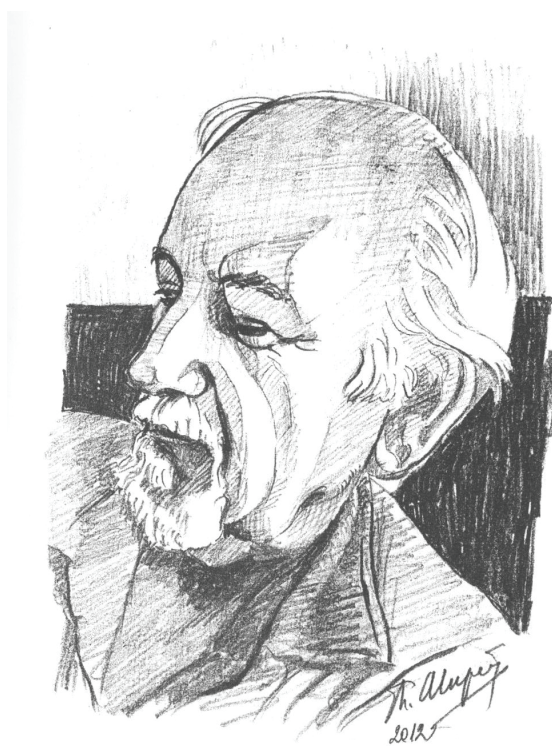
Unitatea și echilibrul opereii sculpturale a artistului apar cu pregnanță în elocventul album *Gheorghe Alupoaei.*

Memoria timpului (Editura PIM, Iași, 2015, coordonator dr. Laurențiu Chiriac).

A realizat busturile unor personalități istorice și culturale locale și naționale: *Ștefan cel Mare* (bronz, 1996, amplasat în fața școlii cu același nume din Vaslui), *Vasile Alecsandri* (bronz, 1996, situat în fața școlii omonime), *Gheorghe Roșca Codreanu* (bronz, 1996, pentru aniversarea a 150 de ani de la înființarea Colegiului Național din Bârlad), *Mihail Kogălniceanu* (bronz, 1997, în fața școlii cu același nume din Vaslui), *Al. I. Cuza* (bust în ciment alb, 2001, situat în curtea liceului cu același nume din Bârlad), *Ștefan Procopiu* (bronz, 2001, în fața liceului cu același nume din Vaslui), *Tudor Pamfile* (bust în ciment alb, 2001, în fața școlii cu același nume din Bârlad) și *Elena*

Cuza (bust în ciment alb, realizat în 2006, în fața școlii cu același nume din Vaslui), *Constantin Parfene* (bronz, 2008, în fața școlii cu același nume din Vaslui), *Vasile Dumitrache* (bronz, 2009, în curtea Liceului „Mihai Eminescu” din Bârlad), *Gheorghe Negrescu* (bust în praf de piatră și ciment alb, 2011, în fața școlii cu același nume din Frunțișeni). Lor li se adaugă: statuia în bronz a lui *Ștefan cel Mare* din curtea Catedralei Episcopale din Huși (1995), bustul în bronz al lui *Nicolae Milescu Spătarul* de lângă Biblioteca Județeană Vaslui (2001), bustul în bronz al lui *Mihai Eminescu* (2011, Edmonton, Canada) și impunătorul monument sculptural în fontă, *Pro Patria*, de la Miclești (1994), amplasat pe Movila lui Burcel, lângă Mănăstirea „Sf. Împărați Constantin și Elena”.

Lucrările lui Gheorghe Alupoaei rămân mereu deschise dialogului cu privitorii: artistul se dedică expresivității și aprofundării psihologice a personajelor sculptate în bronz, piatră, ciment sau marmură, le dă coerență ideatică și încearcă plastic să dezbată împreună cu noi enigmele interiorității lor.

LILIANA SÂRBU

ZIUA NEUITĂRII

În ziua de 27 februarie a.c., la Academia Bârlădeană s-au lansat două albume de grafică (portrete) realizate de profesorul Gheorghe Alupoaei și un alt album, intitulat *Gheorghe Alupoaei. Memoria timpului*, sub semnătura și coordonarea istoricului dr. Laurențiu Chiriac. Așteptam de mult timp acest eveniment la Bârlad. Opera dlui Gheorghe Alupoaei este un „bun comun de preț” aparținând în egală măsură Vasluiului, Bârladului și, de ce nu, țării.

Menționând că notațiile mele au o nuanță personală, încep prin a-i mulțumi artistului pentru onoarea pe care mi-a făcut-o de a include portretul meu grafic într-unul din cele două albume. Așa cum au făcut-o, probabil, și alte persoane astfel „imortalizate”, m-am întrebat și eu de ce? Motivația care deschide albumul este cumva „salvatoare”: e nu doar lămuritoare, e sinceră și corectă, ca și autorul ei. Fac parte din categoria „persoane întâlnite nu demult”, în același areal cultural. Într-adevăr, l-am întâlnit pe dl profesor Alupoaei, figurat vorbind, „pe simezele” unor activități culturale bârlădene, în paginile revistei „Cuvântul Adevărului” (coordonată de regretatul profesor și scriitor Constantin Clisu, în Edmonton, Canada), la care am colaborat, și, de acolo, nu prea departe (!), la Frunțișenii Vasluiului, unde școala comunală a primit în anul 2001 numele generalului aviator Gheorghe Negrescu: sculptorul Gh. Alupoaei a realizat bustul acestui brav moldovean, bust ce apare în albumul *Memoria timpului*.

Pentru oamenii obișnuți printre care mă număr, slujitori de zi cu zi ai semenilor, dar fără fapte „de vitejie”, opere de artă, cărți, invenții, cariere elogioase și care oricum rămân în arhivă pentru posteritate, un astfel de portret reprezintă un document inedit, datorat unei conjuncturi fericite în care l-am cunoscut pe acest artist și om de excepție. Prin urmare, consider că recunoștința trebuie să fie în totalitate din partea mea și a celor aflați într-o situație similară. Dar înainte de toate, important e ce scrie artistul în motivație: „Portretele cuprinse în volumul acesta sunt semne de neuitare...” Respect față de adevăr, sensibilitate și ceva ce nu găsești la tot pasul și e greu de definit se întâlnesc în ființa morală a artistului.

Legat de neuitare, gestul de a dona Academiei Bârlădene bustul regretatului profesor Constantin Parfene, este o dovadă a recunoștinței artistului față de cel ce i-a fost profesor, ulterior coleg de cancelarie și care i-a apreciat talentul artistic, modestia ieșită din comun și tot ce realizase la timpul respectiv. Și fiindcă vorbim de recunoștință și neuitare (sunt obligată să mă repet!), amintesc grija pe care a avut-o Academia Bârlădeană în anul 2004 de a edita cartea profesorului Parfene, rămasă în manuscris după dispariția sa: *Caleidoscop memorialistic epistolar*. Acestui gest ne-am alăturat cu gratitudine câteva dintre fostele sale eleve de la Liceul Iorgu Radu (promoția 1955). În cartea sa și profesorul omagiat a dat cu prisosință semne

de neuitare, în care s-au regăsit mulți dintre colegii săi încă în viață. E regretabil (excludem vreo vină a Academiei!) că ideea organizării unui colocviu anual dedicat reputatului profesor, care a lăsat posterității o importantă literatură de specialitate, a rămas doar la nivelul unor vorbe scrise în presa ieșeană, într-o conjunctură emoțională, în anul 2004.

Revenind la momentele atât de speciale trăite de toți participanții la reuniunea Academiei Bârlădene din ziua de sâmbătă 27 februarie, am ascultat cu atenție cuvintele de prezentare cu privire la a doua lucrare lansată cu prilejul întâlnirii cu dl Gheorghe Alupoaei și, mai ales, adresarea plină de emoție a artistului care a evocat cu căldură anii și oamenii din perioada sa bârlădeană. Am parcurs ulterior cu mare interes volumul *Memoria timpului*, remarcabil album, admirabil realizat grafic și dedicat sculptorului, cel pasionat dintotdeauna de viziunea tridimensională. O artă, aprecia Constantin Clisu, „în totalitate purtătoare a unui crez, o tainică rugăciune”, o operă trecută „prin toate vămile gândirii sale”. La fel de mare dreptate are publicistul Teodor Pracsu scriind că profesorul-artist Gheorghe Alupoaei lasă în urmă „generații educate la școala frumosului și zeci de opere plastice capabile să influențeze veacurile. Nu e puțin!”

Și să nu uităm că maestrul pensulei și al dălții, *profesorul de frumos* Gheorghe Alupoaei este, deopotrivă, dacă nu chiar înainte de toate, un caracter de o rectitudine morală deplină și un suflet ales. Noi, cei prezenți la întâlnirea de la Academia Bârlădeană, ne-am mai convins o dată de acest adevăr!

Farmacista Liliana Sârbu,
grafică de Gh. Alupoaei

SORIN POPOIU

SCHIȚĂ DE CONFESIUNE

„Noi credem că păsările nu lasă urmă pe cer când zboară, dar fiecare dintre noi lasă ceva celorlalți. Poate chiar propria umbră sau cea a Inimii.“

Nu sunt nici doctor în istorie, nici medic distins, cu atât mai puțin dascăl de arte plastice, dar risc totuși și mă încumet la ceea ce am numit o... schiță de confesiune, că prea mi-i drag personajul principal!

Mă număr – cu sfială încă – printre cei care au avut privilegiul să-l întâlnească pe acest „fiu al Aspaziei și al lui Vasile din Zamostea Bucovinei”, părinți ce i-au curs firea în demnitate și credință în Dumnezeu.

Când l-am întâlnit prima dată, îl cunoșteam deja foarte bine. Avusesem – și am – la îndemână un reper de apreciere infailibil prin valoarea și onestitatea umană și profesională ale omului care îl întrupează. Mai pe românește, părerea ei – căci despre o ea este vorba – este literă de lege pentru mine. Și ca de obicei, a avut dreptate.

De când artistul mi-a dat să înțeleg că m-aș putea bucura de aprecierea și înțelepciunea sa, mă simt altul. Mă dăruiește, la fiecare întâlnire, cu domoala-i rostire, plină de scînteii de inteligență și șugubețe subînțelesuri.

Mi-a părut – și-mi pare – mereu cuprins și apăsător de oboseala lui de frumos. Aruncă în noi cu „bolovanii” lui și, mai nou, cu tablouri ale sufletelor noastre, de parcă ar vrea să ne învețe să ne desfacem privirea până la capătul lumii.

Lumea ne e mereu altfel pentru că el, artistul, e risipitor. Iar risipa lui ne îmbogățește, iată, pe noi.

Dacă ar ști cineva să-l privească, s-ar minuna de răbdarea și modestia cu care pășește printre noi; aceeași modestie – de neînțeles, pentru unii – care l-a ținut departe de locurile unde alții s-au înghesuit.

Timpul l-a sculptat doar pe dinafară, parcă. Înăuntrul său a rămas același om cald iubitor de oameni. La distanță cosmică față de cei ce-și agață în C.V.-uri, cu o nonșalanță stupefiantă (eu îi spun neaoș... nesimțire!), merite de care sunt străini.

Artistul își declină existența cu ajutorul adjectivului „împătimit”. În umbra sau la lumânarea zeilor, el trăiește sub zodia singuratică a creației.

Sculptorul lucrează după ritmul de bătaie al propriei inimi.

Artistul dăruiește fără regret.

Omul primește cu demnitate. Știe că poate bucura oameni și asta îi este bucuria dintâi.

Imperturbabil, dar veșnic emoționat de zestrea-i de veșnicie, chinuit dulce, dar devorator, de contopirea cu existențele rotunjite în statui sau cu chipurile durate în peniță, artistul își continuă, în șoaptă, dialogul cu eternitatea.

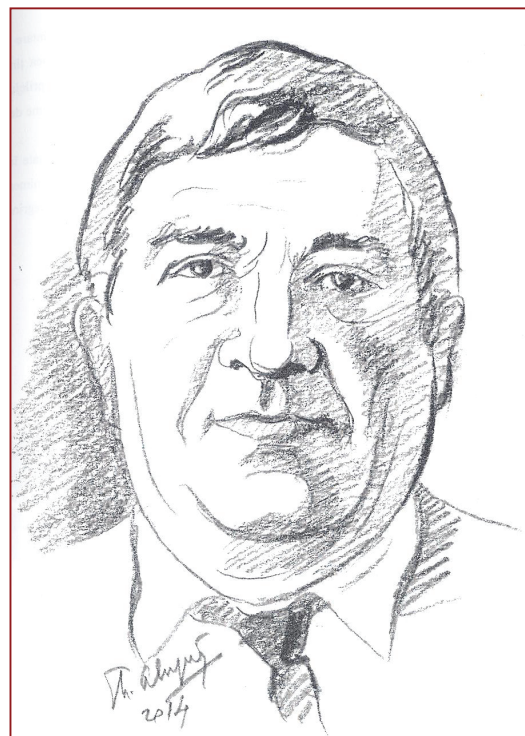
Există oameni aleși: până și umbra lor sau simpla apropiere îți asigură un confort intelectual, o certitudine. Artistul este un ales. Un ales ce dăruiește la nesfârșit din stropii lui de viu, de trăire.

Se întreba cineva de unde vine ușoara aplecare trupească, cu vârsta, a omului; și-și răspundea că ea, aplecarea, vine din respect, ca o cuvenită plecaciune în fața modelelor.

Nu prea sunt (încă) aplecat, dar astăzi, în fața Maestrului Gheorghe Alupoaei, fac plecaciune !

Și pentru că, nu peste multă vreme, la o anumită întrebare, va răspunde: 72 ! , îi dăruiesc acest gând-urare:

„Omul, ca și pasărea, are două aripi. Cu o singură aripă nu se poate menține pe cer”. Să vă trăiască Doamna, mulți ani, cât vă va trăi timpul !

Profesorul Sorin Popoiu,
grafică de Gh. Alupoaei

ELENA POPOIU

O VIAȚĂ DE OM. MATEMATICIANUL VASILE ȚUGULEA LA 90 DE ANI

S-a născut la 18 martie 1926, în satul Deleni, județul Vaslui, într-o familie cu șase copii. Foarte atașat de amintirile primilor ani de viață, nu uită că a fost un copil cu o sănătate fragilă: seara, înainte de a adormi, cele trei surori mai mari își spuneau în genunchi rugăciunea de culcare, pe care o încheiau cu „Dă, Doamne, să trăiască maica, taica și Vasilică” ! Își amintește cu umor și cum a învățat tabla înmulțirii (evocare consemnată într-un interviu pus nouă la dispoziție de prof. Daniela Tamaș, căreia ținem să-i mulțumim și pe această cale) : „Eram în școala primară, era Crăciunul, fusesem la urat cu alți copii din Deleni și seara am venit acasă cu bănușii câștigați. Aș fi vrut ca tata să mi-i schimbe cu un ban de valoare mai mare, de 5 lei, era pe atunci o monedă cu chipul Regelui, aurie, pe care toți copiii ne-o doream. Tata a condiționat însă primirea monedei de învățarea tablei înmulțirii pe care se pare că nu o stăpâneam destul de bine. Până a doua zi dimineața... mi-am căpătat, pe merit, moneda râvnită!”

După școala primară din satul natal (1933–1937), au urmat cursurile liceale la Colegiul „Mihail Kogălniceanu” din Vaslui (1937–1945) și bacalaureatul cu somități ale vremii: Ștefan Procopiu, președintele comisiei și examinator la fizică, Ștefan Negură, de la Colegiul bărlădean, la matematică. A urmat Facultatea de Științe, secția Matematică a Universității din București. Nu era ușoară viața de student, ne spune în același interviu : „Era o luptă continuă să supraviețuiești la propriu! Pentru a beneficia de cartela de masă, am făcut de toate: am cântat în cor la Filatura română de bumbac, am făcut chiar și altetism, mai precis cros, reprezentând facultatea în întrecerea universităților...” Dar ce profesori iluștri: Miron Nicolescu, Gheorghe Vrânceanu, Octav Onicescu, Grigore Moisil, Victor Vâlcovici, Simion Stoilow și alte nume sonore. Din comisia pentru examenul de Stat (1950), au făcut parte Grigore Moisil (președinte) și Gheorghe Vrânceanu (îndrumătorul lucrării de diplomă, care a vrut ca studentul său să rămână asistent la nou înființata Facultate de petrol și gaze). Și-a început însă parcursul didactic la Liceul „Mihail Kogălniceanu” și Școala pedagogică de fete din Vaslui (1949–1952). După serviciul militar, a fost profesor la Școala pedagogică de băieți „Vasile Lupu” din Iași (1953–1954). A făcut cerere pentru un alt post la Minister și a primit două oferte, între care una pentru București, la Editura Didactică, unde a și dat interviu.

Cum a ajuns la Bârlad, e o poveste pe care nu o poate nimeni relata mai bine ca protagonistul :

„Mi-am dat demisia de la școala din Iași, plecând fără să las o adresă, pentru că nu știam unde o să stau... Era o iarnă cumplită când am plecat spre București și, din cauza zăpezilor uriașe, trenul s-a oprit în gara Bârlad... Mi-am amintit că în Bârlad locuiește un coleg de facultate, Vasile Dumitrache, așa că m-am dus la el să rămân până pleacă trenul. Domnul Dumitrache m-a convins să rămân în Bârlad până la... sfârșitul anului, pentru că erau atunci doar 2 profesori de matematică calificați în tot orașul. Începând

cu a doua zi, am intrat profesor la Școala medie de fete. Peste un an am aflat întâmplător, la un meci de rugby, că profesorul Dan Hulubei (pe care îl cunoșteam din studenție), de la Universitatea din Galați, avea numirea mea ca asistent la Facultate și timp de un de zile încercase să dea de mine! Cei de la Iași știau că am plecat la București, cei de la București știau că nu am mai ajuns, iar eu predam în Bârlad, unde între timp mi-am cunoscut viitoarea soție!...”

S-a stabilit, așadar, în urbea noastră, ca profesor la Școala Medie de fete (fostul Liceu „Iorgu Radu”), în anii 1954–1956, apoi la Școala Medie de băieți (Liceul „Codreanu”, între 1956–1958), apoi, timp de 6 ani (1958–1964), la Complexul Școlar, actualul Liceu „Mihai Eminescu”. Au urmat cei 9 ani ca profesor și director al noului și foarte bine cotatei Liceu nr. 3 (1964–1973). În 1972, a susținut un curs de *Teoria informației*, pentru conducătorii din sectorul economic al județului, iar în 1973, la solicitarea ing. Ioan Berlea, primul director al întreprinderii FEPA, a prezentat lucrătorilor în pregătire cursul *Transformata Laplace*. Între 1974–1980, a fost inspector de specialitate, apoi a trecut din nou la catedră la Bârlad și a fost director al Colegiului „Gh. Roșca Codreanu” (1980–1982) și profesor până la pensionare (1987), dar și după, cu normă parțială, până în 2003, perioadă în care a predat: *Matematica financiară*, *Probleme de optimizare*, *Statistica matematică*, *Bazele informaticii*, la Școala postliceală și la Școala postuniversitară din Bârlad. Profesor Emerit

din 1969, a fost distins cu titlul de Cetățean de Onoare al orașelor Bârlad (2002) și Vaslui (2006).

Permanent dornic de informare, a participat în 1956 la Congresul balcanic de matematică de la București, iar în 1968, la Colocviul European de matematică, organizat de UNESCO, la Academia Română și având ca temă fundamentală modernizarea programelor și a predării matematicii în școli și universități. În programele de matematică din liceu și-au făcut loc noi discipline, *infiniții mici* ai lui Auguste Cauchy au dispărut, locul lor în construcția numărului real fiind luat de șirurile de numere raționale. Tot în lecțiile marelui matematician Miron Nicolescu, care a scris manualul de Analiză matematică pentru clasele a XI-a și a XII-a, calculul diferențial și integral erau prezentate cu aplicațiile lor. La fel cum și-au găsit aplicații lecțiile de optimizare din cursul de algebră și noțiunile de calculul probabilităților ale acad. Octav Onicescu, iar spumoasele lecții ale lui Grigore Moisil și-au aflat locul în programele de liceu. Și, în sfârșit, neuitatul curs al lui Dan Barbilian despre teoria lui Évariste Galois a fost prezentat sub forma lecțiilor despre structuri algebrice. „Le-am adus atunci în gând mulțumiri profesorilor mei de la universitate”, declară astăzi fostul lor student, „și le-am admirat puterea de anticipație, care ar trebui să reprezinte o prioritate a cursurilor universitare”.

În toate ipostazele profesionale, inclusiv ca examinator și președinte, an de an, al comisiilor de bacalaureat, domnul

Grafică de Gh. Alupoaei

profesor Vasile Țugulea a fost și a rămas o garanție de valoare, corectitudine, exigență și cântărire obiectivă a științei elevilor, impunând respect din partea profesorilor, a elevilor și a părinților.

Remarcabilă este și activitatea publicistică de specialitate a domniei sale.

Astfel, încă din perioada activității la Complexul Școlar, a publicat articole în Gazeta Matematică seria A: *Teoremele lui Guldin, Funcții discontinue într-un punct, Teoreme de medie*. În perioada 1974–1980, i-au apărut articole științifice și metodice în *Școala bărlădeană* și în *Buletinul* editat de Casa Corpului Didactic. Lucrarea *Matematica financiară și statistica matematică* a apărut în 2003. A scris articole despre fractali, publicate în revista „Academia Bărlădeană” și a colaborat cu prof. Daniela Tamaș la lucrarea *Lumea fractalilor* (2007).

Domnul profesor se mândrește cu foștii elevi, între care peste 30 au devenit matematicieni. Cu teama unor regretabile omisiuni, ține să-i menționeze pe universitarii Grigore Arsene, Mihai Craus, Elisabeta Rusu ; pe cercetătorii: Constantin Tigeliu Crăescu, Andi Cărcotă, Cristian Constantin Popa; pe cunoscuții profesori în preuniversitar: Marcel Rotaru, Marian Tetiva, Carmen Daniela Tamaș (azi președinta *Asociației Lyceum. Profesor V. Țugulea* (înființată în 2010). Este la fel de mândru de pleiada de ingineri, mulți întorși la Fabrica de Rulmenți și la FEPA din Bârlad, toți, buni profesioniști care i-au împlinit așteptările și care se revendică de la *școala de matematică Vasile Țugulea*: Ștefan Păiș, Gachi Chirica, Viorel Perial, Constantin Constantinescu, Carmen Chiriac-Dimoște ș.a.m.d.

Apartinând atâtor promoții, toți foștii elevi, astăzi profesori, cercetători, ingineri, dar și cu alte specializări, îi sunt recunoscători profesorului pentru că i-a înălțat la rangul de liceeni privilegiați, de studenți bine cotați, de oameni, dar și pentru că simpla calitate de fost elev al profesorului Țugulea e un titlu de noblete din care nu o să înceteze a face un motiv de orgoliu!

Matematica nu a fost însă și nu este singura preocupare a domnului Vasile Țugulea, pe care l-am descoperit de multă vreme și ca avizat cititor de literatură, pasionat de istorie și fin meloman, nelipsit de la reuniunile culturale și artistice ale urbei. Îl întâlnim deopotrivă la Biblioteca Municipală, la Muzeul „V. Pârvan”, la Pavilionul Expozițional „Marcel Guguianu” și, mai ales, la Academia Bărlădeană al cărei membru asiduu este din 1990, și în cadrul căreia a inițiat un Simpozion *Spiru Haret*, prezentând, ulterior, la Filiala Iași a Academiei Române, o comunicare cu titlul *Școala românească după Spiru Haret*.

Distinsul om de cultură este francofil, deși limba și cultura germană îi sunt la fel de aproape. Din limba franceză a tradus, în anul 2012, în colaborare cu prof. Elena Popoiu, cartea matematicianului și fizicianului belgian David Ruelle, *Hasard et chaos*, apărută cu titlul *Hazard și haos*, tipărită la prestigioasa Editură bucureșteană Curtea Veche și lansată în cursul anului 2013 la Academia Bărlădeană și în instituții școlare.

Nu putem lăsa necunoscut pe călătorul și îndrăgostitul de natură Vasile Țugulea. Prima sa „expediție” datează de la vârsta de...9 ani, când, de ziua onomastică a tatălui, Sf. Gheorghe, a pornit singur, prin zăpada care se topea, în adânc de pădure, la cules de brebenei pentru sărbătorit ! Cu adevărat pasionat de drumeții a devenit după întâlnirea cu profesorul Traian Nicola, prin anii '55-'56 formând chiar o echipă a regiunii Bârlad la concursurile de orientare turistică în Munții Ceahlău, Cibin, Bucegi. Au urmat, după dezghețul din deceniile '60-'70, excursii în Italia, Iugoslavia, Bulgaria... Mult mai târziu, în primăvara lui 2009, și-a împlinit visul întâlnirii cu Parisul. A putut

astfel, avându-l drept călăuză pe regretatul nostru concitadin Constantin Tigeliu Crăescu, eminent biofizician, director de cercetare la Institutul parizian Curie, să-și mai îplinească o veche dorință, aceea de a vizita Cimitirul Père Lachaise și de a se reculege la mormântul lui George Enescu...

*

Ne-am întâlnit cu domnul profesor la sediul Academiei Bărlădene, chiar în ajunul zilei de naștere. L-am „provocat” la alte rememorări și am cules, ca de fiecare dată, pline de miez puncte de vedere și reflecții pe varii teme...

„ – De ce matematica este, ori pare, atât de inaccesibilă, domnule Profesor ?, l-am (re) întreat.

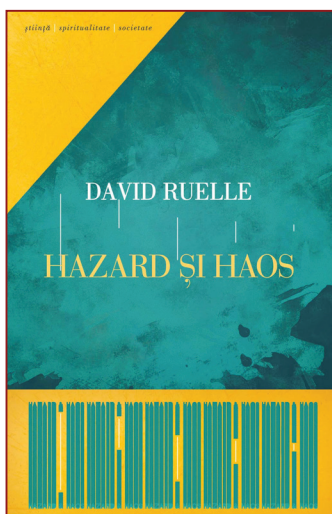
„– O cred inaccesibilă și de temut, ne-a răspuns, cei care nu au avut șansa unui învățător bun, adică un învățător care, la rândul-i, să fi înțeles matematica în Școala Pedagogică, acolo unde ar trebui să existe profesori cu adevărat talentați în predarea ei. Este important, desigur, și ca, pe parcursul gimnaziului și liceului, să nu apară sincopă... Pentru că matematica este o construcție de tip piramidal. Sincopel produc goluri și chiar teroare în sufletele elevilor și-i îndepărtează, pe unii definitiv, de matematică.

În ce privește relația, mult discutată, dintre cultura umanistă și cea științifică, opinia domniei sale este că marele atu al unei minți cu formație și deschidere științifică constă în accesul ei, neîngrădit de bariere de înțelegere, la *umanioare*. Din nefericire, reciproca se întâmplă rarism...

Dacă are aprehensiuni legate de senectute?

„– Nu”, mărturisește, cu umorul consubstanțial gravității ce poartă marca Vasile Țugulea, „nu m-a preocupat în mod deosebit vârsta. Totuși, nu ascund că, uneori, îmi pare că am spus cam tot ce aveam de spus...”

Pour une fois, ne îngăduim, ba chiar ne grăbim, domnule profesor, să vă contrazicem!

SERGHEI COLOȘENCO 75

S-a născut în miez de făurar, când se zbate iarna să-și mai țină albul neatins, în timp ce mărtișor trimite semne de grabă pașnică : întâlnire iarnă-primăvară, în acest caz, prietenoasă. Căci lui Marte, zeul războiului, firea neamului nostru i-a îndulcit prin diminutiv denomenația, trecându-l în flori, iar florile trecându-le la gulerele gingașe : prilej de mărturisire a afectelor, la ani lumină de ură și război...De fapt e un paradox. Paradoxul prin care poporul român întoarce răul în bine și urâtul în frumos...

Sergiu are o înțelegere secretă cu mișcările subtile ale atmosferei pline de nouri, raze și culori pe care, prefăcându-le cu o veritabilă virtuozitate, poate face orice vrea din ele : orice forme, volume, înțelesuri ori sugestii. Încât, dacă nu l-ai ști cât e de bun, prietenos și cald, ți-ar fi și frică de viteza combinatorie pe care o poate extrage din limba românească.

Sergiu scrie alert și plăcut, interesant și odihnitor ; e departe de acea monotonie scriitoricească apăsătoare ca pământul. E făuritor al unei supralimbi compusă din glose, aritmogrife, meta sau criptograme etc., și, uneori, ermetism, căruia numai el îi posedă codurile.

Inteligența lui se exprimă prin jovialitate, iar jovialitatea lui triumfă prin jocuri de cuvinte, prin excelența vioiciunii mintale, prin surpriza binefăcătoare a invenției. E deștept și generos, iar noi ce-i stăm aproape știm și cât este de muncitor și, după ce ne sperie cu secretele rebusiste, criptogramice etc., ne oferă gratuit cheile acestor cămări cu tezaure pe care mintea lui le creează din cuvinte pe care nu le cumpără, dar le trăiește viu de o viață.

Sergiu e dinastul acestei *ars combinatoria* pe care o risipește... Îl rugăm să considere această risipă scăpărarea minții lui, dar ce ni-l oferă ca pe cea mai serioasă șagă.

Și ce dar e mai scump decât darul minții?!

Ansamblul de publicații bărlădene a căror mașinărie merge așa de bine are în spate un motor secret și acesta se numește Sergiu.

Nu putem încheia fără să mărturisim că, scriind acestea, gândul ne zboară și la heruvimul care-i stă alături, minunata și voioasa noastră Mândița !

Le urăm amândurora mulți ani !

Academia Bărlădeană

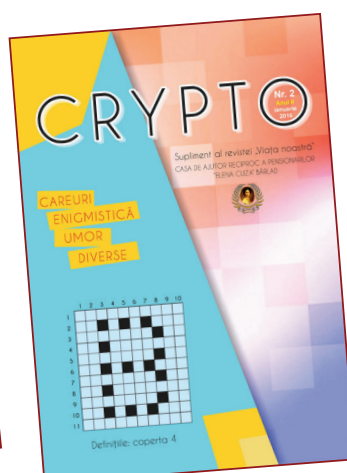
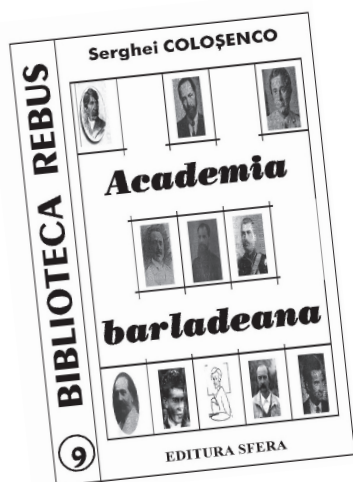
Profesorului, enigmistului și prietenului Serghei Coloșenco

Lampadofor al unei generații,
Artist al exprimărilor subtile,

Mișcându-se prin generoase spații,
Unind încrucișările abile,
Luat în brațe de tustrele grații
Ținut la sân de tainice Sybile,
Iubit să fii, prietene confrate.

Ani mulți să-ți dea puterea cea divină,
Noroc, mult spor la scris și sănătate
Iar, la aniversare, casa plină!

Petruș Andrei

E. POPOIU

DIN VREMEA CAILOR PĂGÂNI. SAU DESPRE POEZIA UNUI PROZATOR

Cum naște Simion Bogdănescu o proză scurtă?

Pornind, credem, de la o străfulgerare a unor clipe trecute, de care se agață, proustian, senzații sau, baudelairian, parfumuri, culori, sunuri, aparent izolate și, cu fiecare din ele, frânturi, *felii* de viață, dar mai cu seamă chipuri umane. Și, la fel de vii în imaterialitatea lor, simțirile ce le dau viață. Ori, poate, balzacian, de la scene – aieva ori livresc trăite – din viața la țară, așa de profund impregnate în memoria afectivă a scriitorului, într-un impuls de restituire, de întoarcere în timp, prin pagini de forță celor scrise de Marin Preda ori D.R. Popescu.

Construcția acestor proze scurte are armătură puternică. La primul nivel al lecturii aflăm *story*-ul în sine: un fapt de viață banal, ce-și revelă pe parcurs resursele dramatice și îl obligă pe narator să-și trădeze prezența, participarea. La prima vedere anodine, triviale chiar, faptele constituind punctul de pornire al narațiunii sunt semne ce definesc un mod de viață și apartenența socială, ușor de identificat. Relatate voit rece, cu detașare, aceste fapte trimit la o tipologie umană încadrabilă categoriei *oamenilor năcăjiți*.

Cum e Buldum, țiganul „împăcat” de săteni să le-ngrijească vitele, care sfârșește împuns de coarnele unei vaci în călduri.

Cume e Tudorel, copilul din nuvela titulară, care deschide prematur ochii asupra unei lumi întunecate: cu, la început insidioasă, apoi brutala înstăpânire a proprietății colective, tăvălug năvălind în ograda țaranului, sub forma „echipelor complexe” responsabile cu lămurirea, apoi cu „săltatul” bunurilor. Băiatul parcurge tot acest drum – de la naiva aplecare spre ascultarea lozincilor propagandiste ce-l fac să-și roage fierbinte părintele: „Înscrie-te, tată, ca să pot călări și eu. C-am auzit de la băieții satului că s-au strâns toți caii oamenilor la un loc, sus pe deal... și îngrijitorii îi lasă ca să călărească numai pe copiii celor ce s-au înscris[...]. Nu numai atât ... „Le dă și cravată de pionier, și insigne, și bat tobe și suflă din goarne! Și primesc și note bune la purtare...” (pp.91-92) – la dramatica trezire, când, mergând în urma cârdului de găște mânate la păscut, descoperă cu groază, în fundul „gropii cu mortăciuni” de la marginea satului, unde zăceau caii *îngrijiți* la comun, „armăsarul cel negru și mare,

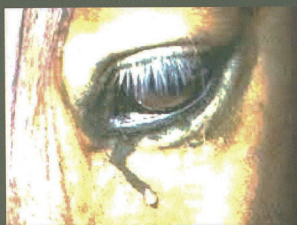
mândria ceairului, dragostea înfocată a tuturor iepelor (...) Murise vremea cailor păgâni, murise!”, sună tânguitor finalul nuvelei. (pp.112-113)

Sau Ion Ciulei din „Erbicidarea”, „ciot de om”, dar cu stare, croitorul satului, și Catrina lui, tot croitoreasă, dar cu mai puțină faimă „printre modistele satului”; neavând urmași, cei doi au umplut satul cu fini și fine, în speranța că: „Am mai încreștinat unul! De-acum, la 7 ani, dea

Dumnezeu să trăiască, îl așteptăm să vină, singur, cu colacii!” (p. 164). De venit, au venit însă comuniștii cu industrializarea, iar oamenii n-au mai venit la croitor, că își cumpărau „de gata”... Și croitorul s-a făcut din nou țaran, și nu oricum, ci cooperativizat. „Cu pământurile luate”, Ion și Catrina „prășeau acum la normă de zile-muncă, pământul tuturor!” (p.165). Și de urât, Ion s-a apucat de fumat, dând gata zilnic două pachete întregi de Mărășești... Într-o zi, vine să-l prelucreze pe nea Nică, rămas vădov, brigadierul, „un sărăntoc fără inimă”, acum „țanșos de nu-i ajungeai cu prăjina la nas”: „Vezi că mâine începem *erbicidarea*. Dacă nu te prezinți la muncă, n-o să ai la iarnă ce mânca. Vino alături de săteni. Acum suntem toți pentru unul și unul pentru toți...” (p. 168). Și s-a pornit bătrânul să arunce în dreapta și stânga făina albă de

otrăvit buruieni și găngăni, oprindu-se, din loc în loc, să mai tragă în piept fum de Mărășești... N-a mai avut vreme să simtă arsura... l-a prins o moleșeală... apoi a înlemnit... „Sărmanul, oftă brigadierul. S-a otrăvit cu erbicid!” (pp.170-171).

Moment crucial al verii țărănești, treierișul („Aria”), măiastră pagină plină de culoare și mișcare, este cadrul altei drame din viața la țară. Este zolian descrisă batoza cu tractor, mașinărie apărând la fel de monstruoasă ca locomotiva din „Bestia umană”, care înghite, odată cu mările de snopi, mâna „hrănitorului”, scos cu greu din „gura lupului de fier” (p.177)... Cureaua lată și înfierbântată a batozei sare din timp în timp și se prăbușește la pământ ca „o fioroasă reptilă preistorică” (p.179)... Și, „în potopul de lumină a soarelui de iulie” (p.175) având în centru „namila cu dinții zimțuiți și rari” (p.173), se petrece, având iar drept victime copii, drama ale cărei detalii nemiloase sunt reconstituite în stil naturalist: tentativa de viol, de altfel nedusă până la

Simion Bogdănescu

Pe vremea
cailor păgâni

CRONEDIT

capăt, a unui băietan de 12 ani asupra unei copile de 6 ani, tentativă bestial pedepsită de tatăl victimei...

Am citit dintr-un jet cele nouă povestiri ce alcătuiesc volumul lui Simion Bogdănescu cu titlu-metaforă, *Pe vremea cailor păgâni*. Le-am recitat apoi pe-ndelete, încercând, între altele, să intuiesc ce motive i-au dictat autorului ordinea povestirilor în volum. Am descoperit, sau credem acest lucru, posibilitatea unei lecturi în cheie dublă a celor nouă texte, dintre care șapte sunt de o răvășitoare tensiune dramatică, explorând, dincolo de anodinitatea faptelor de viață marcate de o consistentă doză de sordid, destinul uman privit ca joc al absurdului, dar și amprenta istoriei, hotărâtoare până la a-l condiționa. Am citit, așadar, *Foc de paie*, *Bulduș*, *Pe vremea cailor păgâni*, *V*, *Erbicidarea*, *Aria*, în cheie tragică, în multe locuri tragi-comică, un tragism pe care autorul, spre a exorciza parcă răul, îl însoțește sau îl redă, înmuiat în vitriolul ironiei ori al sarcasmului, ca și cum ar dori, astfel, să nu lase minții și sufletului său și ale cititorului motive de sfâșiere ori deznădăjduire. Citim astfel despre „păsărețul de la găinăria colectivă” (p. 82), despre flăcăoanul Cucu Rică, bateristul tarafului din sat care își botează odraslele: „Cucu Raj (Kapoor) și Cucu Rita (Pavone)” (p. 165).

În schimb *Pieptănușul și Fluieraș* – cu deosebire prima – cer o altă cheie și au altă altă temperatură a stilului narativ: aceea a compasiunii și a duioșiei în fața suferinței fără margini și fără leac, cum e cea a Codrinei, fătura de la țară ajunsă la liceu: „Simțea o greutate în sufletul ei fraged, o nelămurire și o nehotărâre iscate de situația în care se afla. Pentru prima oară se dezlipise de satul natal, de frați, surori și prieteni, de oameni cunoscuți, de animalele îndrăgite, de florile de pe câmp, de limpezimea aerului respirat în libertate.” (p.51). Atmosfera carceral de cenușie din internat, severitatea de „ofițer nazist” a pedagogiei (p.53), râsul isteric al colegilor și sentința drastică a profesoarei de română („Stai jos, gulie, nota 2!”), obsesia repetenței, singurătatea îi ucid, cu fiecare zi ce trece, nădejtile. Autorul nu își reprimă mila: o găsim în aglomerarea de diminutive prin care o denuște pe Codrina și în deznodământul, presimțit dar la fel de greu de suportat.

Simion Bogdănescu păstrează în cea mai mare parte a timpului poziția de narator obiectiv, neimplicat. Dar sunt destul de frecvente și deloc camuflate formele prin care se lasă auzit, explicit, adesea sarcastic. Iată-l izbucnind în „Pe vremea cailor păgâni”: „...să se pună lucrurile la punct și să se termine o dată cu hoția”, clamau cei cu regimul la auzul veștii că fuseseră prinși cei ce sustrăseseră din avuția obștească... doi saci cu grâu! Și mai departe: „C-o fi c-o păți, până la urmă au lăsat-o moartă-n păpușoi. Doar era unul de-al lor, membru de partid, om de încredere, mai ales *secretar*. Ei, asta era! Un partid? Păi ce se face un partid fără *secretari* (care secretă secrete!)? Sau o instituție fără *secretar* (care secretă desecretizări!)? Oricum, trebuia să știi, dacă te-ai făcut partizan, să păstrezi secretul!” (pp. 110-111).

Ironie desprindem și din istoria cu iz de amor de mahala relatată în nuvela cu titlu misterios, „V”. Cine zice că nu se întâmplă nimic într-un târg de provincie? Pe deasupra unul cu o catedrală din 1756? „Să fi fost de-acum după ora 2. O zi de joi, probabil, de pe la terminarea secolului XX. Dintr-o tutungerie bătrână și scorojită tocmai ieșea un

bărbat matur, ca la 35-37 de ani și care, să zicem, se numea Radu Vartolomei...” (pp. 114-115). În această tonalitate de zeflemea și deriziune își continuă autorul istoria, făcându-ne mereu complice cu ochiul. Se dovedește că locul ales e numai bun pentru ca holteiu R.V., țanțoș purtător de chipiu de ceferist, să-și ducă amorurile promiscue, între care cel cu „mafioța” literă V feminină avea să-i fie fatal fantelul de gară.

„Din suflet se-ntrupează povestea”, își titrează studiul-postfață la volum scriitorul Valeriu Stancu. Aș re-parafraza, revenind mai aproape de titlul lui Eugene O'Neill: „Din *jale* se-ntrupează...povestea”; pentru că o jale e existența oamenilor ce-l inspiră pe Simion Bogdănescu, o necuprinsă durere a celor umili, încă mai umili în neputința lor de a trăi altfel decât în supușenie și resemnare vremuri nemiloase cu ei, sub care s-au aflat din veci de veci. Viață și moarte, egal de violente, destin neînfruntat, ci trăit ca o ispășire fără vină, totuși viață trăiesc personajele memorabil prinse de scriitor, cu arta deopotrivă a esențialului și a detaliului, într-o limbă de mare bogăție și plasticitate, în care se întâlnesc, mereu la locul lor, cuvinte neașe, expresii frustrate, cu imagini poetice și turnuri subtile.

Iar poezia se simte peste tot în cele 184 de pagini ale noilor proze bogdănesciene. În versuri citim începutul prozei ce dă titlul volumului:

„În vremea vechilor povești,/ copil pe nume Tudorel/ ieșea prin grâu duios de vară./ Era un timp străluminat,/ un foc de aur zigurat/ și-apoi trecut pe măguri stins/ și prefirat în cețuri de cenușă...” (p. 80).

Sunt impregnate de lirism – „prefirate”, spune poetul, – pagini numeroase ale cărții apărute în 2015, la Iași, la Editura Cronedit. Cele mai frumoase sunt tablouri de natură, descrieri în culori și imagini de pastel ce deschid, cel mai adesea, povestirile.

„Soarele calin, de toamnă abia la început, se lăsa încet în balanța cerului, ca și cum ar fi cântărit din ochi nepăsător toată soarta lumii. Din frunzele copacilor, galbene, albastrii și arămii, trăia un fel de timp în neclintire, ascuns, neîncercând să mai curgă decât pentru el însuși, pe lângă oameni și pe lângă obiecte...” („Pieptănușul”, p. 50).

„S-ar fi zis că soarele în ziua aceea o luase anapoda în curmeziș pe cer. Un cer strecurat printr-o moale și imensă lacrimă albastră, curgând alene dinspre vârful unei stânci din apus peste orașul cu înțepătoare turle de biserici, peste câmpul strălucitor de verde, către vârful arborilor dintr-o veche pădure la marginea căreia clipocea un pârâiaș curat, de podiș transilvan. Curgeau încet prin ape albastrii de aer sufletele tăcute ale câtorva pești volatili...” („Sublimii cercetași”, p. 65).

„Noaptea se lăsa precum blana moale a unei jivine în așteptarea calmă și sigură a prăzii. Ținte de aștri în aerul răcoros îmblânzeau crengile și frunzele în uitare. Fântâna, cu ghizdele îmbătrânite și cumpănă cu ciutură de mesteacăn, tăcea, tăcea într-o neclintire de veacuri, iar podul de lut, pe sub care clipocea un pârâiaș subțirel și încet, aproape că nu se mai zărea...” („Fluieraș”, p. 160).

„Izbea soarele un pui de foc, de zâmbeau lemnele. Și parcă albăstreau lizierele de salcâmi pe dealuri, departe...” („Aria”, p. 173).

Nu putea scrie aceste proze scurte decât un poet!

ROXANA GALAN

CĂLĂTORIE SPRE REALITATEA PĂRELNICĂ

Volumul „Viața pe caiet” de Corneliu Bichinet, Editura Limes, Cluj, 2015, are mai degrabă o structură sinuoasă. Începe cu ruptura lanțului existențial, moartea, cu gândurile rămase încă firești, pe care sfârșitul le întrerupe. Suntem acasă la Moș Vasile, unde, bărbatul își continuă mecanic obiceiurile, fără să poată gândi la absurditatea situației, noi, în care se află. Mai mult, un gând îl macină: „Ce păcatele mele am să fac eu singur cu porcul ista tăiat și pus la sare în covată... Parcă nu-l mai puteam ține o săptămână, două, acolo...” Autorul sugerează ceea ce va urma prin atmosferă, arătând ruptura definitivă dintre viață și moarte, ce se va materializa treptat, printr-o altfel de viață, pe care o va începe personajul, singur, schimbarea fiind sesizată prin treaba neterminată de fostul cuplu.

De la o scenă de curte țărănească, trecem la un sat ce amintește de un Macondo marquezian, în care explodează modernismul pe lângă practici ce țin mai mult de magie. Broatecul, omulețul verde, „...pe care sătenii îl primiseră în urmă cu câțiva ani călduros, dotat cu niște pistoane cu ajutorul cărora putea produce automat orice fel de băutură, în cantități inepuizabile” umpluse satul cu prunci asemeni lui. Autorul prezintă „evoluția” satului (Vlădia-Dragomirești), cu obiceiurile lui împământenite, marcând clar două epoci cu schimbările lor în ce privește omul: înainte și după comunism. Ca și la Marquez, locuitorii trăiesc înțepeniți într-un loc ce pare să nu tresară la schimbări, dar, „pe locul vechii dughene” „așezată strategic, la egală distanță între școală, cămin cultural și biserică (cele trei repere ale satului românesc), „se ridicase un Mall uriaș...” etc. Schimbarea ireală și personajul verde și pricâjit care făcea hazul bărbaților îngrămădiți în crâșma lui Mirică Sacâz, „...deschisă într-un fost bazin de combustibil”, fac din această povestire un ghid spre sufletul zbruciat al unei nații frământate de temeri, chinată de acea înțepenie în tradiții deteriorate până la ciuntire; suflet ce preferă să se lase terfelit până la neființă, pentru că nu știe încotro s-o apuce, căci, în final, dezamăgirea în fața „progresului” adus de un „extraterestru” e la fel de absurdă. Probabil, doar ființe din alte galaxii ar mai putea să ne învețe cum să trăim în lumea dăruită de Cel de Sus, pe când noi supraviețuim doar din regrete, amintiri, fără a fi în stare să ne urnim din beția unei vieți instinctuale.

Dacă există totuși reușite, ele par să se producă într-un *flash* dintr-un scurt metraj, ca în „Casa de la răscruce”, unde, după multe întâmplări din prima tinerețe, deși promitea mult mai mult, Marcu, strungarul care putea să fie medic sau inginer, se întoarce acasă, ia de soție o fostă colegă de școală ce-l iubise întotdeauna, Camelia și își ridică o gospodărie care devine fala satului; apoi apar doi copii, de care toți din familie sunt foarte mândri. Cititorul începe să creadă în viitorul lor, în reușită, dar când consiliul de familie se reunește pentru a

hotărî plecarea celor doi tineri în lume să-și facă alt rost și să o cunoască, așa cum și-ar fi dorit și părinții lor, se produce neprevăzutul, absurdul: un tir intră în curtea și casa de la răscruce, deși fuseseră avertizați să nu-și ridice locuința acolo.

Viața își urmează cursul, căci nici o existență nu e ferită de ceea ce noi numim absurdul ei. „Copil al străzii” și „Destine” prezintă alte realități ale lumii contemporane: abandonul minorilor și supraviețuirea lor în spațiul urban, fenomenul cerșitului sau miracolul occidentului, interzis la noi până în anii 90. Autorul știe întotdeauna ce să aleagă, unde să oprească narațiunea ori să sugereze o posibilă sau implacabilă urmare. Tonul povestirii e de înalt nivel intelectual; eul narativ se oprește la limita dintre real și vis (posibil): „...se strecură și nu

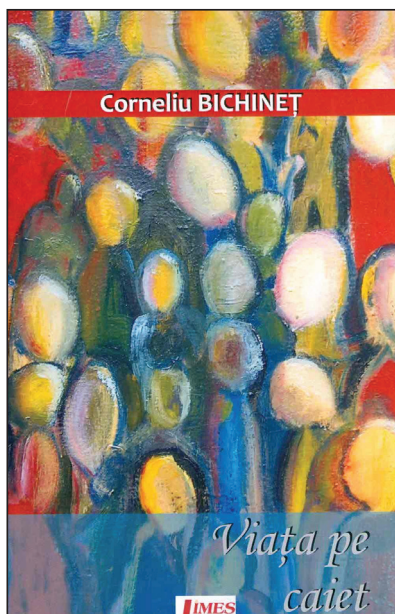
visă nimic până spre ziuă, când, refăcută după efortul din ziua precedentă, se trezi înlănțuită în dragostea ei, de cel pe care-l îndrăgise în urmă cu ani și pe care-l zărise printre fulgi, dimineața de Crăciun...” („Iubirile unei fete cuminți”).

Printre fețe care mai de care mai pitorești cu nume sau porecle bine ticluite sau culese din realitatea satului: Mirică Sacâz, Ghiță Bărtă, Maria Zăbală, Azimut Căcărează, Țurel Pripion, Vișinel Bangorici, Grigore Aghiazmă, se întrezărește și autorul, care rememorează amintiri, între somn și trezie, într-un timp pe care l-a trăit, într-o lume ce se ridică sau se prăbușește în jur: „Visam că-l văd pe receptor și-i fur geanta cu bani și că, stângaci, o mângâiam pe Maria Durlui. Bunicul m-a luat din locul acela și m-a dus în chiler cu visele mele cu tot. Când m-am trezit, mirosea a cozonaci...” („Înainte de săptămâna mare”)

Există în volumul acesta o senzație de atemporal, cel puțin în prima parte, unde personajele capătă forma unor simboluri umane. În a doua parte, intrăm mai mult în lumea satului. „La vie” amintește de Rebreanu, de pasiunea nestăpânită, încărcată de regrete mistuitoare, ascunse cu grijă dar știute și dezvăluite poate prea târziu. Apoi ne deplasăm spre autobiografic („Mânzul”).

Câteva povestiri aduc în prim plan lumea comunistă cu schimbări distructive în universul rural și așa măcinat de orgolii și obiceiuri stupide, de practici care nu mai țin de tradiție ci de fala unor personaje de tot râsul („Misiune nocturnă”): polițistul care își amintește de un viol între țigani, sau țaria unor oameni ce au putut înfrunta hotărârile sistemului comunist, cazul lui Nicolae Paraschiv din „Pădurea de salcâmi”.

Plină de umor și/sau ironie și sarcasm e povestirea „Pace și bunăstare”, în care, autorul descrie ținuta Eleonorei Colțunaș, personaj ce se pregătește cu importanță de alegeri (fusesse numită în comisia electorală); de fapt toată populația localității se gătește în costume militare, noi, pentru a merge la vot, dar efectul ținutei purtate de indivizi mărșăluind peste tot declanșează spaima în secția de votare, în urma țipetelor Leonorei, care crede că a început vreun război. Același ton

comico-ironic, amar, se desprinde și din povestirea „Poporul în izmene”. Pornind de la Sorocică Drujbă care nu mai are loc nici la pușcărie, pentru că nu mai sunt locuri decât în picioare și acolo, potrivit normelor U.E., trebuie să ai măcar un pat; și care a ieșit în izmene ca să apuce...încotro? Cu silă, naratorul extrapolează imaginea asupra întregului popor, chiar și a politicienilor sau a turiștilor străini. Maniera de a lărgi orizontul, specifică literaturii hispanice, dă scrisului prozatorului o aură atemporală, ce lasă impresii adânci asupra cititorului.

„Purcica lui Ghiță” este fără doar și poate un exemplu de cum s-a înțeles „economia de piață” la noi: un vis și atât. Scurt, sec, autorul alege sugestiv și animalul, cunoscut ca simbol al prostiei, îmbuibării, grosolăniei, iar numele personajului uman e asociat celui adoptat de unii gospodari în botezul rămătoarelor.

S. POPOIU

VIAȚĂ PE CAIET

Se consideră, de câte ori este întrebat, un trecător prin această lume zbuciumată, în căutarea rostului ei, în căutarea sensului vieții. Altminteri un moldovean de treabă, dintr-un sat cu oameni gospodari. Nu s-a îndepărtat niciodată de locurile natale, chiar dacă în Vladia cea „discretă ca o buburuză”, „vremea n-a stat în loc” și „mulți s-au prăpădit... iar pe unii i-au uitat oamenii”.

Acolo a fost și este fericit. Acolo își umplea mintea cu viitoarele amintiri legate de întâmplări și snoave auzite pe la hore ori povestite de cei mari, la gura sobei. Acolo s-a îndrăgostit de lăutari: îi știa pe toți: și pe Moș Manole, și pe Moș Ionel Ungureanu, și pe Godoi, și pe Costache Ariton...

Corneliu Bichineț e trist, căci lumea în care a crescut nu mai există.

Din lumea aceea, bunicul, Neculai Turcu, om hâtru și vesel, l-a învățat tot ce este frumos, l-a învățat să rămână bun, l-a învățat să facă bine. Pentru nepot, există fericire atunci când poți face ceva ce bucură pe ceilalți. Și astfel, deși mai târziu, s-a gândit să scrie. Acest îndrăgostit de viață a început să glăsuiească despre „Vise cu cai”, pentru ca mai târziu să ne invite să pășim „Dincolo de bariera” dintre oameni. Și parcă vrând să ne convingă că „Minunile vin odată cu asfințitul”, curând sexagenarul Corneliu Bichineț ne oferă „Viața pe caiet” (se spune, și se pare pe bună dreptate, că ar fi a 7-a lucrare a autorului).

De fapt, această carte s-ar fi putut numi oricum: „Viața pe palmă” sau „Viața pe tavă”, căci farmecul îi vine dinăuntru. Important este ce știe să facă Corneliu Bichineț cu cuvintele. Așcuțimea peniței și a portretului este dublată de un umor, de multe ori amar, pe care trebuie să știi să-l guști. Autorul știe că a-i respinge pe netrebnici este un act de curaj și... nu-i lipsește curajul. El nu se ascunde niciodată în fața propriei conștiințe, rostindu-se mereu pe șleau și fără ascunzișuri. Forma lui de non-conformism se înrudește cu sfidarea, acerbă, a prostiei.

(De atfel, a recunoscut că a încercat să se ferească de răi și de proști, dar că... nu i-a reușit întotdeauna!).

Când scrie, nu se află în treabă; scrie cu plăcere, se dezbracă de toate chingile ce încearcă să-i înăbușească trăirea și explodează într-o revărsare și o bucurie a scrisului care te

Spre sfârșitul volumului, tonul oscilează între sarcasm, silă și chiar grobianism. „Scroafa în copac” accentuează forțat sarcasmul (nu mi-a plăcut); autorul, supărat, e „superior” în batjocură.

Finalul revine la gustul amar cu care e condimentat volumul: mizeria vieții pe care n-o poți gusta decât pe caiet, datorii nesfârșite, așa cum supraviețuisc mulți români care nu-și găsesc locul și preferă să se lase în plata sorții nu a Domnului, în loc să lupte pentru ei și ai lor, dând vina pe destin sau sistem, lipsiți de orizont, dar cu pretenții nejustificate.

O carte care își transpune cititorii într-un univers realist-magic (mai ales la început), oferind cititorului șansa unei lecturi despre realitatea umană care rămâne consemnată pe un răboj.

cuprind de cum începi să-l înțelegi. Corneliu Bichineț are ochi buni. Nici o cataractă sufletească ori morală nu-l împiedică să vadă oamenii așa cum sunt. Știe că trebuie să fie cinstit cu noi, cu ei și îi prezintă așa cum sunt și așa cum arată. Nu știe ce-i fardul, știe să-și „demachieze” nemilos personajele. Precum Béranger, el nu capitulează în fața urâtului și a grotescului ce persistă în lumea noastră.

Corneliu Bichineț spune povestea lui despre povestea unor oameni pe care i-a întâlnit aieva. El este de-acolo, e deal lor, este în mijlocul lor, îi atinge, îi amiroase, le vorbește, îi ceartă...

Nu poți să vorbești despre Corneliu Bichineț fără să te oprești asupra panopliei onomastice impresionante prin varietate, culoare, sugestie și... haz. („Vai de cel pe care trebuie să-l portretizez” – declară belicos autorul!)

Las cititorului plăcerea să descopere numele proprii din această carte; eu doar voi exemplifica din celelalte lucrări... „bichinețiene”: Toader Eclipsă, Mătreață Arpagon, Mârlan Stanciu, Brebenel Căpșună, Cusurel Arpăcaș, Orlando Melițoi, Ludovic Barabulă, Fernando Colțunaș etc, etc. În „Viața pe caiet”, până și caii se numesc Mona Musculiță și Al Capone!

Și ar mai fi ceva, ceva de scriitor adevărat: lui Corneliu Bichineț nu-i este teamă să vorbească cu noi în plină desfășurare a textului :

„...de aici mai departe... las pe fiecare... să-și închipuie ce vrea, după care am și eu dreptul să intervin. Încep iar să scriu “. De parcă ar vrea să ne arate cine-i șeful! Să-i mulțumim că ne avertizează măcar când începe iar să scrie...!

Și să nu uităm să observăm în povestirile sale imagini de o frumusețe răscolitoare (v. descrierile de iarnă), dovadă de necontestat a existenței bine camuflate a romanticului.

Lui Corneliu Bichineț îi place să scrie, iar mie îmi place să-l citesc. Nu știu de ce, dar îmi place. Și de aceea, mă gândesc că, poate, în drumurile lui dinspre lume spre Ithaca lui negreșteană și înapoi spre lume, se va hotărî „să se întoarcă definitiv la ale sale”...

Corneliu Bichineț, fii bun, cum te-a învățat bunicul și... mai scrie!

PETRUȘ ANDREI

CORNELIU BICHINEȚ: UN PROZATOR SANS PEUR ET SANS REPROCHE

Recentul volum de proză scurtă apărut sub semnătura scriitorului Corneliu Bichineț (*Viața pe caiet*, Editura „Limes”, Florești – Cluj, 2015) ne este propus de o echipă alcătuită din Vasile Igna (coordonator), Mircea Petean (editor), Laura Mahu (tehnoredactare) și Ozana Staicu (coperta).

Universitarul Constantin Dram ne dezvăluie în prefața pertinentă și persuasivă ce se întâmplă „Când autorul se întoarce la ale lui.”

Cele douăzeci și patru de proze câte cuprinde volumul atrag, incită, delectează, amuză, indignază, întristează, îndeamnă la meditație, captivează.

Inspirate, în mare parte, din viața satului românesc de la sfârșit de secol și de mileniu, ele radiografiază societatea contemporană în permanentă schimbare și nu neapărat în bine. Toposul este unul cu preponderență rural, înfățișând pegra, lumpenul, dezmoșteniții soartei, oameni doborâți de vicii – tabagism, alcoolism, boli venerice – dar mai ales de lene, devenită, după 1989, endemică.

Printr-o multitudine de mijloace artistice, autorul știe să transforme, cu măiestrie, simplul fapt divers în artă: pierderea tovarășei de viață (*Acasă la moș Vasile*); inserția realului în fantastic și invers (*Broatecul*); un tragic accident de mașină (*Casa de la răscruce*); existența precară a unui *Copil al străzii*; *Destine* frânte; dezamăgirile alegătorilor care vin îndată *După vot*; iluziile pierdute și *Iubirile unei fete cumiți*; dragostea de mamă a unui tată nevoit să crească singur un copil străin (*În jungla cea-de-acasă*); visul unui copil, alter-ego al autorului (*Înainte de săptămâna mare*); prietenia dintre doi frați de cruce ucisă de o femeie nurlie (*La vie*); seducerea unei ființe slabe de țâțână (*Maria Durlii*); dragostea țaranului pentru cel mai nobil animal (*Mânzul*); precaritatea și absurdul condiției umane (*Mielul cu papionul roșu*); *Minunea de la Vetrișoia*; povestea unui viol (*Misiune nocturnă*); visul biblic al omenirii de a trăi în *Pace și bunăstare*; o facere de bine (*Pelinaș, pelin amar*); satirizarea parveniților și a politicienilor corupți care, după 1989, au lăsat *Poporul în izmene* sau chiar *În curul gol*, furându-i țara de sub picioare; necazuri zootehnice (*Purcica lui Ghiță*); clasa ariviștilor de după revoluție (*Scroafa în copac*); o călătorie de succes de la *Valea Mare* la Dijon, în Franța; și *Viața pe caiet* a celor care o duc din ce în ce mai greu în „Fascinanta Românie”.

Arta prozatorului Corneliu Bichineț constă în talentul evocării, în zugrăvirea personajelor, în măiestria descrierii și a dialogului și, mai ales, în stilul său inconfundabil.

Numele unor oameni care i-au încântat copilăria sunt autentice: „Bunicul (Neculai Turcu) m-a luat din locul acela și m-a dus în chiler cu visele mele cu tot. Când m-am trezit, mirosea a cuptor încins, a cozonaci, iar bunicii semănau cu îngerii” (p.63); Dumbrăveanu de la Trust, Laszlo Tokeș, inamicul numărul unu al României, Bichineț ș.a.; de asemenea, numele instrumentiștilor vestiți: Măguță, Ene, Gajură, Onceanu, Vizante, celebrul Captalan; alte nume

sunt adaptări: Titi Titeșcu, de pildă, sau sunt construite pe antiteze monstruoase de tipul Agamemnon Dandanache: Aristotel Căcărează, Empedocle Cucuruz, Azimut Petecan, Eleonora Colțunaș ș.a.; multe sunt porecle ce denotă fantezia ineputabilă a autorului și marea expresivitate a limbii române: Manglă zis Cocalină, Maria Zăbală, Sultana Gonorica, Grigore Aghiazmă, motanul Zavaidoc, câinele Temistocle... O crâșmă este botezată „Zoiosul”, o țuică se cheamă „Genocid”. Cele mai multe nume sunt însă neaoșe: Maria, Vasile, Marcu, Adela, Sanda, Camelia, Gheorghe, Paraschiv, Ileana, Andrei, Victor, Marghioala, Simion.

Referitor la toponimie, unele denumiri sunt reale: Vladia, Dragomirești, Fundoia, Râpa Beciului, Zânga, Delta Dunării, Cornești, Sfântu Gheorghe, Crasna, Racova, Poarta Albă, Ivănești, Franța, Dijon, România Mare, Vaslui, Bârlad, Negrești... Alte localități, după cum sună, par invenții ale autorului.

Ceea ce surprinde și impresionează la acest autor este limbajul frust, stilul direct, fără pudibonderii. Aglaia, nevasta fierarului Dumitru Păscălin, își bocește bărbatul spunându-i: „în ciocanul tău mă sculam, în ciocanul tău mă culcam”. Maria Durlii se împotrivește învățătorului Cucu motivând: „Sunt fată mare, dom’ Cucu, altfel nu v-aș servi eu pe dumneavoastră?” Lui Țurel Pripon, nevasta i se adresează cu toată dragostea: „Mânca-mi-ai curu’, bouli...!”

Pe canavaua timpului sunt brodate tot felul de întâmplări: nașteri și înmormântări, drame de diferite dimensiuni într-o lume de la periferia societății umane. Peste necazurile sociale generate de lăcomia și prostia celor aleși, vin cele naturale, zăpezile de altădată, de pildă, cu nămeți cât gardul și cu ger cumplit.

Din lumea ficțiunii ideale Corneliu Bichineț coboară pe pământ, alături de personaje, bea o țuică împreună cu ele, le face un bine, le compătimentește, le îmbrățișează și le îmbărbătează să înfrunte vicisitudinile vieții, devine el însuși personaj-narator și deapănă amintiri.

Personajul principal rămâne satul românesc de altădată și ruina de acum, cu aspectul hidos al sărăciei lucii lățindu-se: „Copii singuri, mame plecate la muncă în străinătate, destrăbălare și dezmaț, sărăcie lucie, stratificare” (p.34).

Copiii străzii „perforează buzunarele târgoveților”, iar pedofiliile îi urmăresc „ca pe briliante”. Portretele sunt demne de penelul lui Goya: „Moș Druhoi, un baroi pântecos din Pungești”; „Țigani din Racova, oameni săraci lipiți, mai toți cu înclinații filosofice ori poetice, leneși și, fără excepție ciorditori” (p.115). Marghioala, sora Aniței lui Calistrat Hogaș, poate participa cu brio la un concurs de miss: „Gheboasă și cu mustățile arcuite ca la jandarmi, că, de n-ar fi avut țâțe, greu și-ar fi dat cineva seama că-i bărbat sau femeie”. Pe lățimea șoldurilor unei supraponderale, botezată de autor Scroafa, „puteai lesne așeza o masă”, la care ar fi putut șede „douăsprezece persoane”. Scroafa realizează că ar trebui să slăbească și procedeză în consecință: „Era încă tânără, trecu

la o cură de slăbire cruntă și, după jumătate de an, dădu jos cam două sute de grame, ceea ce era un progres” (p.169). Casa lui Aristotel Căcărează strălucește de... curățenie: „O mizerie cumplită, păianjeni vechi pe la colțuri, lut pe jos, resturi de paie și surcele, scame. În fine, în această mizerie, nici microbii n-ar fi putut să trăiască” (p.175).

Descrierile de natură sunt însă demne de penelul lui Grigorescu sau Țuculescu: „Soarele juca pe drum. Era ora prânzului. Pomii sărutau cu florile lor aerul încălzit și jucăuș. Un cuc pripit se-amăgea de pe turla bisericii, cerând tovarășie” (p.107). Și un tablou de iarnă: „Era ger. Luna se oglindea pe gheața iazului și lacrima muieratic pe dealuri, învăluind întinderea în mister” (p.121).

Răzbate, pe ici pe colo, stilul polemic: „E ficțiune sau realitate ceea ce scriu aici? Și una și alta” (p.93). „De obicei, cei ce scriu acest gen de literatură l-ar imagina pe Nicușorul de pretutindeni visând case luminate, încălzări doldora de dulciuri și jucării, jinduind la ce au alții. Cum operez cu date reale, Nicușor despre care scriu, nu-și imagina nimic, nu aștepta nimic, în afară de lumina zilei” (p.39).

În urmă cu ceva vreme, când recenzam volumul de proză *Valea Tutovei – Valea Plângerii* al aceluiași autor, concluzionam: „Observația pătrunzătoare, obiectivitatea, preocuparea pentru social, atitudinea critică față de societatea românească, pe alocuri, stilul caustic, simțul umorului și ironia, o bună cunoaștere a limbii îl definesc pe Corneliu Bichineț ca pe un reprezentant al neorealismului românesc din zorii secolului al XXI-lea, fiind un demn continuator al lui Gorki, Zola sau

Maupassant, Rebreanu, Preda, Eugen Barbu, Fănuș Neagu, Mark Twain, O. Henry, Stephen Leacock ș.a.

Viața pe caiet a prozatorului Corneliu Bichineț: o carte care merită citită și recită pentru plăcerea lecturii, pentru amuzament, pentru învățatură, pentru reflecție, pentru aducere-aminte...

Lectura mea empatică a produs și un sonet:

Să nu-ți faci casă...

Să nu-ți faci casă-n curbă, la răscruce,
Ci tot mai bine-i pe o cale dreaptă,
Pericolul mai peste tot te-așteaptă
Și-n gheara morții mi te poate duce.

Destinul imprudența nu ți-o iartă
Și pe un ultim drum el te conduce,
Apoi la căpătâi ți pune-o cruce
Să-ți veșnicească nemiloasa soartă.

Mor tinerii-n tot felul de-accidente
Dând astfel societății-avertismente,
Prea mult se moare-n țară pe șosele.

Curg lacrimile pe obraji șiroaie
C-atât de mulți nu-s morți nici în războaie
Câți mor, dintre români, pe drumuri rele.

TEODOR OANCĂ

O ȘANSĂ RATATĂ

Prietenul meu, David Stroe, e un apreciat critic literar, pe care niciodată nu l-am putut contrazice în aprecierile lui, care i-au făcut fericiți pe mulți autori de cărți de poezie. David are un așa simț al măsurii, încât argumentele lui pot fi selectate ca motto pe pagina de gardă a oricărui volum de poezii.

-Noi, ca popor, mi-a spus David zilele trecute, am ratat nenumărate ocazii de a ne impune pe plan european în domeniul culturii încă de acum câteva secole.

-La ce te referi? l-am întrebat.

- Am fi putut deveni creatori de literatură modernă încă din prima jumătate a secolului al XVII-lea.

- Interesant, spun, încercând să-mi aduc aminte câte ceva despre începuturile scrisului în limba română.

- Aveam la vremea aceea relații multiple cu vecinii, care ar fi fost interesați să preia modele culturale românești.

- Mă faci tot mai curios, îl întrerup. La vremea aceea ce puteam oferi culturii

europene?

- Nu-ți vine să crezi, dar am dreptate. Să știi că modernismul european începe cu Grigore Ureche nu-i de ici, de colo. Cum ar fi evoluat poezia în secolele următoare dacă Grigore Ureche ar fi pus pe hârtie portretul făcut lui Ștefan cel Mare într-o formă inedită pentru acele timpuri?

- Ce formă? Cum să fi scris?

-Iată!

David îmi înmânează o coală de hârtie cu un text pe care îl văd de la distanță ca o poezie. Iau coala de hârtie în mână și citesc:

Fost-au acestu Ștefan vodă
un om nu mare de statu,
mânios
și de grabu vărsătoriu
de sânge nevinovat:
de multe ori la ospete
omorâea fără județu.
Amintrilea era
om întreg la fire,
neleneșu,

și lucrul lui îl știa
a-l acoperi și
unde nu gândia,
acolo îl aflai.

La lucruri de războaie meșter,
unde era nevoie
însuși se vâraia,
ca văzându-l ai săi,
să nu se îndărăpțeaze și
pentru aceia
raru război de nu biruia.
Și unde-l biruia alții,
nu pierdea nădejdea, că
știindu-se căzut jos,
să ridica deasupra biruitorilor.

Mă opresc aci din lectură. David surprinde reacția mea și-mi spune:

-Așa e? Grigore Ureche ar fi fost șef de școală modernă românească, deschizător de orizonturi în viziunea poetică asupra istoriei. Să reflectezi mai adânc, îmi spune David. Sunt sigur că o să-mi dai dreptate.

De, cum să-l contrazic?

Lăsați zăpezile...

Lăsați zăpezile de altădată
Că, de un timp, mă-nnebuniți cu ele
De parcă aș fi prins în joc de iele.
De ce ar fi zăpada admirată?

Era cât gardurile de nuiele
Și bătături făceai de la lopată,
Părea că n-ai s-o termini niciodată,
Un semn divin că vremurile-s grele.

Nu mi-i rușine nici cu iarna asta
Ce ne-a adus pe bietul cap năpasta
Și-n fața ușii ne-a trântit troianul.

Sunt fercit că nu mai ies din casă
Și până-n primăvară nu-mi mai pasă
Că poate-așa voi isprăvi romanul.

Codreanu...

Motto: „Iar noi, hușenii, ne tragem
din modelul cultural cantemirian,
zămislit de pământul Zghiharei de Huși
și Busuioacei de Bohotin.”

(Theodor Codreanu)

Codreanu iar mă pune în dilemă,
Aștept însă ca poama să se coacă:
Să dau Zghihara pe o Busuioacă
Ori să-mi aleg mai bine altă temă?

E cam târziu și vremea-i pe la toacă
Și-abia mă-ncumet ca să trec de lemă
Darmite să enunț o teoremă,
Așa că mintea numai feste-mi joacă.

Mai am o teamă: să nu-mi plece muza
Și setea nu cumva să-mi crape buza
Ori, și mai rău, să-mi sece călimara.

De-aș fi mai tânăr cred c-aș pune viță:
Cu Busuioaca eu să mă-mbăt criță
Și să mă dreg pe urmă cu Zghihara.

Eu mă închin...

Eu mă închin la zeul poeziei –
Nu am alți idoli de când sunt pe lume –
Și într-un templu înălțat anume,
Adesea, dau frâu liber fanteziei.

De-aceea nici nu mai am timp de glume,
Tribut nu dau idiosincraziei
Dar fac concesii multe ereziei
Și versuri scriu pe pietre și-n albume.

Creațiilor nu stric armonia
Și cânt, când pot, și eu ca ciocârlia,
Păstrându-i lumii echilibrul chimic.

Așa înving chiar gerul Bobotezii
Cu Eminescu, Barbu și Arghezi –
Kenoza Dumnezeului Treimic.

DUMITRACHE FLORENTIN

(n. 16 august 1942, comuna Mironeasa, județul Iași)

Absolvent al Școlii Normale „Vasile Lupu” și al Facultății de Filologie din cadrul Universității „Al.I.Cuza” Iași, a fost profesor, director de școală, inspector școlar. A debutat ca poet cu volumul „Calul Alb”, Editura Timpul, 2011. Au urmat: „Ninsoarea tâmpelor”, 2011 ; „Iluminări tăcute”, 2012; „Nedumeriri târzii”, 2012; „Fluturii din scris”, 2013; „Vise în lumină”, 2014, toate la Editura Timpul; „Săgetat de anotimpuri”, Editura All Zenit, 2014.

Echilibru perfect

Viață în cer,
viață pe pământ
echilibru perfect
între duh și cuvânt.

Viață în apă,
viață în aer
echilibru perfect
fir tors dintr-un caier.

Viață în stele,
viață în noi
echilibru perfect
între-acum și apoi.

Evoluție...

Trap de „cal alb”,
galop stăpânit
de hățuri stăpâne,
doar pasul săltat
e semnul de mâine.

Mă regăsesc...

mă regăsesc în dorul clipelor trecute,
când totul era vis prin zări pierdute
mă regăsesc în frunza de stejar
din fructul căruia făceam un fluierar;
mă regăsesc în iarba din câmpie
prin care alergam în armonie,
mă regăsesc prin țarină și apă,
pe râul Doamnei unde pești se-adapă,
mă regăsesc în suflet de copil,
în vântul cald al lunii de april,
în dealul cu pădure scundă
în care luna încerca să se ascundă,
mă regăsesc în obiceiuri sfinte,
în oamenii din sat și în cuvinte,
în tot ce-n toamna vieții mi-amintesc,
mă regăsesc.

Eu port cu mine...

În cântul vieții am găsit alint,
În rodul pomului un înger păzitor,
În praful timpului colind
Și toate adunate-n piept cu dor.

Le port cu mine, nu mă mint,
Le-mprospătez cu apă de izvor,
În cântul vieții am găsit alint,
În rodul pomului un înger păzitor.

În drumul meu potecile îmi sânt
Pavate cu miresme și-aripi de visător,
Eu port cu mine și cuvânt
Spre înălțimi, spre tainic zbor:
Alint, colind și înger păzitor.

MARIAN ROTARU

ÎNSEMNĂRI (2)

Geograful și alchimistul persan Zakarya Qazvini este autorul romanului „Awaj bin Anfaq”, al cărui erou a venit pe Pământ de pe o planetă îndepărtată. Tema este cu totul atipică pentru secolul al XIII-lea când a trăit Qazvini. Preocupat de insolit, autorul a publicat alături de dicționarul geografic, „Locurile lui Dumnezeu”, lucrarea „Creaturi ciudate și lucruri minunate”. Aproape că ne putem întreba dacă nu cumva în peregrinările sale chiar a întâlnit un om din alte lumi! Întotdeauna ficțiunea care depășește epoca are un sâmbure de realitate! Făt Frumos spune calului năzdrăvan să-l ducă iute ca gândul, or fizicianul român Virgiliu Th. Răzuș a identificat matematic particula de gândire „Nobel” ce se deplasează cu viteză supraluminică. Basmul „Tinerete fără bătrânețe” arată că strămoșii noștri aveau habar de contracția timpului la viteze luminoase. Ecoul științei lor a ajuns în opera eminesciană: partea a patra a „Luceafărului” conține teoria relativității în versuri. Publicat pe vremea când Einstein era elev în clasa a II-a primară, poemul este inspirat de două basme: „Miron și frumoasa fără corp” și „Fata din grădina de aur”.

Noi, românii, spunem că sufletul trece prin nouă vămi. În cosmogonia vikingilor sunt nouă lumi: Vana – lumea magilor, a spiritelor naturii; Alfheim – lumea elfilor, personaje angelice, blonde și binevoitoare; Midgard – lumea noastră, a oamenilor; Jothunheim – lumea uriașilor; Svartalfheim – lumea piticilor negri și răi; Nidavelir – lumea piticilor dwarf asemănători gnomilor din miturile celților; Niflheim – lumea unde locuiesc sufletele celor răposați; Muspelheim – lumea focului, populată de giganți negri (giganții de foc) și Asgard – lumea zeilor. Cei vechi bănuiau deci existența universurilor paralele puse în ecuație de matematicienii moderni și pe care experimentele de la CERN încearcă să le evedențieze fizic. Dacă acceptăm idea că fenomenul religios a fost determinat în mare măsură de contactul dintre pământeni primitivi și extraterestri, tărâmul Asgard poate fi totodată colonia spațială, baza cosmică de unde extraterestrii veneau pe Pământ. Asgard era legat de Pământ prin podul Bifrost – Calea Luminoasă, metaforă potrivită pentru o aeronavă fonică. Este de asemenea posibil ca Jothunheim să fi fost un ținut terestru locuit de uriașii jotnar. Aceștia făceau rău oamenilor și au vrut să invadeze Asgardul. Ca paralelă culturală, uriașii din Biblie, născuți de pământencele iubite de „oamenii din ceruri”, au pierit în Potop pentru că s-au răsculat împotriva lui Dumnezeu.

Sintagma „univers paralel” este desigur exotică și respinsă de spiritele carteziene. Nu trebuie totuși să uităm că suntem departe de a cunoaște Legile Firii. În 1923, un vas de croazieră britanic se îndrepta către Insula Paștelui. Turiștii, cu toții din lumea bună, voiau să admire ciudatele statui moai. Numai că la destinație, cel puțin așa arătau calculele marinarilor, Insula Paștelui nu este văzută. Pur și simplu dispăruse! Pe mare nu se vedea plutind niciun rest al vreunei catastrofe care ar fi înecat uscatul. Cum Insula Paștelui este o posesiune a Republicii Chile, căpitanul anunță autoritățile din Valparaiso, de care depinde administrativ singuraticul ostrov din Pacific. O navă militară chiliană se deplasează urgent la fața locului și... găsește Insula Paștelui la locul ei. Nu, nu s-a întâmplat niciun cataclism, spun locuitorii mirați de întrebările ofițerilor chileni. Rămâne întrebarea unde dispăruse Insula Paștelui. Nu se puteau înșela asupra coordonatelor de navigație toți ofițerii de pe vasul englez, iar Căpitanul nu putea face o glumă nelalocul ei căci l-ar fi costat slujba. Pasagerii plățiseră să vadă Insula Paștelui și nu să asculte povești cu fantome. Atunci ce s-a întâmplat? Pare plauzibilă ipoteza ca vasul trecut printr-o falie

stațio-temporară să fi navigat o vreme pe o mare din altă lume, din care evident Insula Paștelui lipsea. Spre norocul lor, pasagerii și echipajul au revenit pe Pământ. Alții nu au avut această șansă: a se vedea cazul planoristului român dispărut de curând în neant. Turiștii îmbarcați pe vase de croazieră aflate nu prea departe de insula Hainan au văzut în anii 2006 și 2011 un arhipelag de insule fantomă. S-a zis că ar fi insulele Pong-lai, locul de întâlnire a celor Opt Nemuritori din mitologia chineză, amintit de Mircea Eliade în „Alchimia Asiatică”, dar și de romancierul Jose Freches în „Insulele Nemuririi”. Totuși, „Cartea Munților și Oceanelor”, lucrare antică chineză, localizează arhipelagul Pong-lai în cu totul altă parte, la est de Taiwan. Vilegiaturii aflați la bordul unui vas pe Marea Norvegiei în drum spre Islanda zăresc un țarm necunoscut cu faleze înalte și stâncoase, citim într-un număr din anii 1990 al revistei „Magazin”. Căpitanul nu a cedat rugămintelor pasagerilor și nu s-a apropiat de coasta fantomatică. Știa el ce știa!

Legende mongolilor, citate de Michael Kerrigan și Clifford Bishop în „Calea diamantelor”, vorbesc de „Orizontul Periculos”, poartă spre altă lume apărută brusc în Munții Altai și a cărei trecere este ireversibilă. Pentru a ilustra pericolul trecerii „dincolo”, redau cazul unui vas pescăresc găsit la est de Azore plutind în derivă. În jurnalul căpitanului se consemna că cei de la bord au văzut o insulă necunoscută acoperită cu vegetație luxuriantă. Toți au vrut să viziteze noul pământ. Aici se încheie textul jurnalului. Șalupa care i-a dus pe marinari spre insulă era legănată de valuri fără ocupanți doi kilometri mai departe. Trecerea în alt spațiu se face de regulă printr-un vortex energetic. Folclorul românesc numește un loc tainic *Buricul Pământului*, axă a lumii noastre, concentrator al energiilor cosmice și probabil loc de trecere spre alt univers. În yoga, știința străveche a hindușilor, *buricul* este chakra Manipura, punct din care energia se răspândește în organism. Alexandra David-Neel scria că inițiații tibetani, stând afară într-o noapte geroasă, pot usca un cearceaf ud pus pe trupul gol. Ei vizualizează buricul ca un grăunte de jar a cărui căldură încălzește tot corpul. Orfismul, religie creată de poetul trac Orfeu, considera că timpul este preexistent materiei. La fel scriu textele antice indiene și chineze. Din Timp – Cronos, s-au născut Infinitul – Spațiul și Eterul – Energia. Poate de aceea Nicolae Densușianu arăta în „Dacia Preistorică” că primului rege al pelasgilor, strămoșii geților, i se spunea Cronos. Moș Crăciun din tradiția noastră este de fapt personificarea Timpului, având în vedere că pe 25 decembrie geții sărbătoreau renașterea Soarelui, deci începutul unui nou ciclu temporal. În fizica cuantică s-au evedențiat particule acauzale, care aparent se ivesc din nimic. Desigur au ca matrice timpul în care sălășuiesc legile Creației, inclusiv legile probabilistice care fundamentează infinitul mic cercetat de savanții atomiști. Moș Crăciun vine din Nord, ori la Nord se afla Hiperborea, patria pelagilor. Pseudo Scymnus spune în „Peregrinări” că regatul hiperborean a fost întemeiat de zeul Boreas, stăpânul vântului, care plecat din Galia, dintr-un loc marcat multă vreme cu un stâlp de piatră și aflat astăzi în Flandra franceză, a ajuns în nordul extrem cu o mașină zburătoare. Orficii spuneau că primul om, Protogonos a fost rodul iubirii dintre Noapte și Vântul de Nord, care la rândul lor erau fiii Timpului. Iarși întâlnim referirea la vânt, consubstanțial zborului. Se conturează clar ideea anticilor cum că originea umanității ar fi extraterestră! De unde avea Orfeu această știință? Poetul a coborât în Lumea de Jos să o caute pe iubita sa Euridice, ori Lumea de Jos este echivalentul Shambalei și Agarthei din miturile tibetanilor. În Shambala, care

are și o componentă terestră, locuia un popor de inițiați, iar Agartha găzduia o uriașă bibliotecă, cu manuscrise din timpuri imemorabile care de bună seamă făceau referire și la originile omenirii. Vechii greci plasau Lumea de Jos într-o uriașă cavitate aflată sub Carpații Occidentali, de la care pleca o încrângătură de tunele. În „Teogonia”, Hesiod amintește pe zâna Echidna, o fată-șarpe ce trăia într-un palat subteran aflat în Țara Arimilor, adică undeva pe Valea Mureșului. Mitul fetei-șarpe îl găsim și la portughezii din Estremadura, iar cultul șarpelui, care l-a atras pe Ovidiu, a înflorit pe țărmurile Dobrogei și Bugeacului. Oamenii-șarpe sunt de fapt reptilienii, extraterestrii de care se vorbește azi în literatura dedicată științelor de frontieră.

Eugen Delceu deslușește în miturile vechilor greci informația că sub Carpații Meridionali s-ar afla un prodigious sistem de tunele și palate subterane construite de uriașii ce au locuit cândva pe pământul nostru. Erau originari, pare-se, din Hiperborea, ai cărei locuitori, scrie Diodor din Sicilia, erau înalți de trei metri. Aceste tunele făceau parte dintr-o gigantică rețea care unea Scoția de Capadochia, scrie arheologul Heinrich Kush în lucrarea „Secretul porții subterane” și care ajungea mai departe în Egipt, conform lui Radu Cinamar. Tunele construite cine știe când străbat de asemenea Moldova de Jos și au fost întâlnite deopotrivă la Bârlad, Focșani ori Galați. Oricum nu există documente sau tradiții care să ateste construcția acestora în epoca medievală. În vremurile moderne, locuitorii Focșaniului au folosit tunelele drept crame, iar gălățenii ca pivnițe, ori ciupercării. Se spune că un pasaj subteran trece pe sub Dunăre, unind Galațiul de malul dobrogean, așa cum un alt tunel, de mare adâncime, traversează Dunărea la Cazane. Poate că tunelul care străbate fluviul la Galați a fost săpat de uriașii pe care i-a văzut în zonă Sfântul Andrei și, de ce nu, poate că tunelele din sudul Moldovei sunt segmentul unui traseu care duce în Shambala tibetanilor.

Revenind la strămoșul nostru Orfeu, trebuie remarcată ideea acestuia că materia s-a format din energie. Oul Cosmic din care a ieșit Protogonos era de fapt o concentrație de energie, pentru că părinții primului om, extraterestru desigur dat fiind că era considerat zeu, erau două entități imateriale, Noaptea și Vântul de Nord, întrupate din energie. Prin aceasta, Orfeu precede cu multe milenii pe Einstein care a descoperit legea transformării energiei în materie. Această materializare o întâlnim la oamenii care trăiesc fără să mănânce și fără să bea, fenomen cunoscut în medicină sub denumirea de *inedia*. Starea ca atare o pot induce, prin meditația tukdam, călugării budiști. Ei rămân timp de secole încremeniți în poziția lotusului, nu au metabolism detectabil, iar fețele lor exprimă pacea și contemplația interioară. S-au cufundat în Spiritul Universal, au intrat în Nirvana. Pot fi văzuți la mănăstirile din Tibet, Mongolia, Tonkin sau Thailanda. Creștinii spun de Sfântul Antonie cel Mare că s-a ridicat la cer pentru că de fapt pur și simplu a dispărut de lângă ucenicii săi și că s-a contopit în Dumnezeu, așa cum i s-a relevat unui ascet din Nitria, regiune de la marginea Egiptului locuită de pustnici. Prin asceză și rugăciune, a ajuns să trăiască fără hrană Sfânta Ecaterina de Siena, predicatorie, călătoare și scriitoare din secolul al XIV-lea, iar alte persoane: Elisabeta von Reute din secolul al XV-lea, Domenica del Paradiso din secolul al XVI-lea ori bavareza Theresa Neumann din zilele noastre au căpătat harul inedit în chip spontan. Cel puțin Tereza Neumann a fost studiată de medicii germani între anii 1926-1927. Aceștia au recunoscut că femeia, care de altfel ducea o viață normală, nu consuma hrană ori apă și, culmea, în timpul cât a stat în spital și prin urmare nu a muncit la câmp, greutatea ei a crescut de la 51 la 55 de kilograme. Mircea Eliade ne spune că Iluminatul Budha mânca zilnic doar un bob de mei, dar sunt maestri yoga din Himalaia care nu consumă nici atât. Se hrănesc prin respirație cu *prana*, energie cosmică pură. Această energie, după formula lui Einstein, se transformă în materie reconstituind

trupul omenesc. Dar corpul nostru este alcătuit dintr-o sumă de elemente și substanțe chimice, inclusiv din apă, toate combinate în procente exacte. Orice dezechilibru în biochimism duce la boală. Iată că în corpul uman energia devine materie, dar nu oricum, ci după un program cuprins în codul genetic, în ADN, deci după o informație preexistentă. Celulele corpului uman sunt reactoare nucleare unde se nasc elemente chimice cu viteze luminate, dat fiind că legătura dintre energie și masă este tocmai această viteză a luminii. Inedia apare numai la oameni, care spre deosebire de animale au spirit. Animalele au la fel ca oamenii doar sufletul ce este de fapt corpul energetic însoțitor trupului fizic, uneori preexistent (în cazul reîncarnărilor) și întotdeauna supraviețuitor corpului material. Informația și gestionarea energiei cosmice sunt fără îndoială apanajul spiritului, componentă a ființei umane desprinsă din Spiritul Universal, din Dumnezeu. Spiritul este scânteia de Dumnezeire, este asemănarea noastră cu Divinitatea, cum spune Biblia, iar trupul omului este făcut după chipul lui Dumnezeu, scrie în Cartea Sfântă. Aceasta explică de ce extraterestrii seamănă cu noi. Și unii și alții avem același Creator care ne-a zămislit după chipul Său. Este aici aplicația legilor terțului exclus și tranzitivității. Individualitatea o avem în suflet, componenta umană înzestrată cu liberul arbitru. Sufletul este sediul sentimentelor și dorințelor, al intuiției și presimțirilor. Din suflet izvorăște rațiunea inimii numită astfel de René Descartes. Spiritul are apanajul rațiunii reci, a logicii neclintite. Sufletul poate călători în timp și spațiu, spiritul cuprinde, imaginează, accesează rațional, ori creează timp și spațiu. Spiritul este Informație, este Cuvântul din Geneză. Întrebarea este: ce era la început, când „nimic nu era”, cum spune Eminescu, când spațiul nu se născuse? Erau Timpul și Informația, amândouă coexistând? Dumnezeu este etern și omniscent. Deci exista timpul – Eternitatea și Omniscentia – Informația, iar prin informație preexista ideea de om, de spațiu etc. Toate aceste idei erau abstracte, universale, generale și imuabile, așa cum le-a intuit Platon, unul dintre marii inițiați ai lumii. Informația s-a transformat în spațiu și în energie, iar mai departe energia ghidată de informație s-a structurat în materie, procese desfășurate în timp, în „zilele Creației”. Dumnezeu este „lumină din lumină”, spune Crezul. Este energie(lumină) izvorâtă din informație, ea însăși lumină, lumina rațiunii este o forță în sine. Scriitorii și pictorii imaginează, deci creează intelectual spații zise fictive, pornind de la veche deja existente în minte.

Am văzut că orfismul acordă prioritate Timpului. În prima zi a Creației, Dumnezeu a făurit „Cerul și Pământul”, adică spațiul vid în care urmau să existe Cerul și Pământul, pentru că Pământul din prima zi era „netocmit și gol”. Era ideea de Pământ deoarece, deasupra apelor, deci prin spațiu, umbla doar „Duhul lui Dumnezeu” - Spiritul Universal, Informația. În aceeași primă zi, Dumnezeu a zis: „Să se facă lumină” și a creat energia. În a doua zi are loc Big Bangul, explozia inițială, în care energia se transformă în materie. Spațiul până atunci gol, amorf capătă dimensiune prin apariția bucăților de materie, a punctelor de reper, „apele s-au despărțit de ape”. S-a născut astfel geometria, dar și aritmetica pentru a ordona elementele celei dintâi. Continuă apoi Geneza cu formarea continentelor, cu apariția primelor ființe vegetale și uniceleulare și tot așa până la om. Facerea rezumă istoria Universului. Este interesant că abia în ziua a patra apar „luminătorii cerului”, ciclul anotimpurilor și alternanța zi-noapte. Poate că Sfânta Scriptură face aluzie la cataclismele cosmice ce au poziționat Pământul pe traiectoria sa, ori poate planeta noastră s-a format în altă zonă a Cosmosului, fiind la un moment dat captată de Soare, sau putem crede că în această a patra zi, norii groși ce acopereau Pământul în primele etape ale existenței s-au spart, lăsând să se vadă Soarele și bolta cerească. Cu siguranță, știința va elucida într-o zi și acest mister, pentru că nimic din cele scrise în Biblie nu a fost până azi infirmat.

VIAȚA ACADEMIEI

(urmare din pagina 2)

Au prezentat: Roxana Galan și Sorin Popoiu; au avut de asemenea intervenții: Petruș Andrei, Elena Popoiu, Gheorghe Gherghe, după care a vorbit Corneliu Bichineț, aflat pentru prima dată la Academie ca scriitor.

Roxana Galan prezentând „Viața pe caiet”.

Sprijiitor constant al instituției noastre, începând cu iulie 2004, a susținut, ca președinte al Consiliului Județean, acordarea spațiului actual de funcționare.

Sâmbătă, 27 februarie 2016, Academia Bârlădeană l-a avut ca invitat pe sculptorul și graficianul Gheorghe Alupoaei, care se bucură de o largă și meritată recunoaștere locală și națională. Elena Monu a deschis manifestarea insistând asupra caracterului ei artistic și amintind că, în perioada ei interbelică, Academia avea, pe lângă profilul literar, dominant, și o componentă artistică, insistent susținută de către Președintele nostru de Onoare, dl C.D. Zeletin. Elena Monu a ilustrat ideea

Artistul Gheorghe Alupoaei adresându-se publicului.

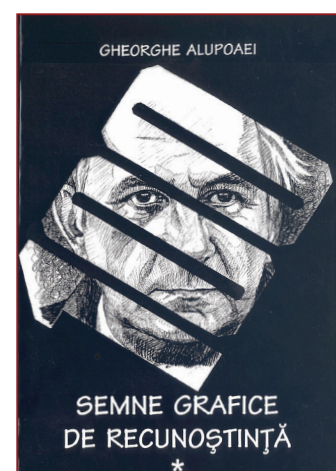
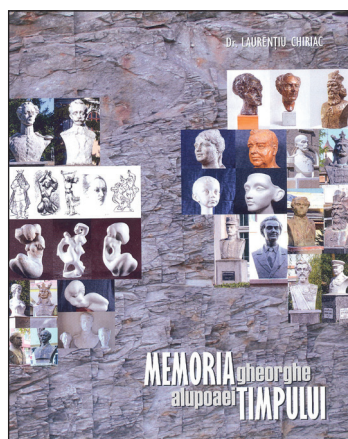
de mai sus prezentând publicului tabloul pictorului Stavru Tarasov, profesor de arte plastice timp de 2 ani (1925–1927) la Liceul Codreanu și, în același timp, membru al Academiei Bârlădene. Artistul a realizat la Bârlad numeroase lucrări, risipite astăzi; dar reproduceri fotografice ale tablourilor se regăsesc în revista „Graiul nostru” (a cărei ediție anastatică a fost scoasă de Academie în anul 2011). Pictura în discuție îi reprezintă pe membrii cvartetului de muzică clasică din cadrul Academiei Bârlădene, din care făceau parte Stavru Tarasov, Gheorghe Neștian, Isaac Veinfeld și Sașa Kangieser. Moderatoarea reuniunii i-a salutat apoi pe invitații de astăzi. În fața unui public numeros, au fost prezentate volumele:

Gheorghe Alupoaei. Memoria timpului, coordonat de Laurențiu Chiriac, și *Semne grafice de recunoștință*, de Gheorghe Alupoaei (2 volume). Invitații din Vaslui – Laurențiu Chiriac, Valeriu Lupu și Sorin Popoiu – iar de la Bârlad, sculptorul Dorinel Filichi, fost elev al maestrului – au vorbit despre omul și artistul omagiat. Venit de la Iași, pictorul și poetul Aurel Istrati a citit o poezie dedicată colegului cunoscut cu ani în urmă la Bârlad. Emoționat și emoționant a fost cuvântul artistului, care a ținut să evoce momente din perioada sa bârlădeană (1965–1975), când și-a început anii de profesorat la Liceul „Gh. Gheorghiu-Dej” și la Liceul Pedagogic „A. Vlahuță”. Neîntâmplător, bustul profesorului Constantin Parfene, adus

Gheorghe Alupoaei între prieteni, la finalul reuniunii din 27 februarie.

în dar de artist Academiei Bârlădene, îl reprezintă eminescian de tânăr pe reputatul profesor de literatură. Tot în anii petrecuți la Bârlad, Gheorghe Alupoaei l-a cunoscut și apreciat pe profesorul Vasile Dumitrache, director (1965 – 1977) al Liceului numit astăzi „Mihai Eminescu”, căruia i-a realizat un bustul comandat de membrii Fundației Vasile Dumitrache și amplasat pe platoul liceului. Subliniem prezența la reuniune a doamnei Natalia Dumitrache, care de 20 de ani întreține cu exemplar devotament memoria soțului și susține activitatea Fundației. În finalul reuniunii, artistul a acordat autografe.

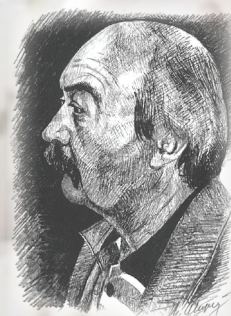
Personalități bârlădene în viziunea graficianului și sculptorului Gheorghe Alupoei

Elena Monu

Theodor Codreanu

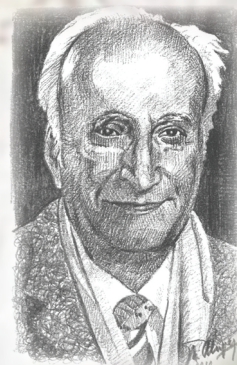
Simion Bogdănescu

Ghiță Cristian

Victor Ion Popa

Vasile Cărcotă

Vasile Dumitrache

Constantin Parfene

Traian Nicola

www.academiabarladeana.ro/ e-mail: academic@academiabarladeana.ro

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală Academia Bârlădeană.

Anul XXIII, nr. 1(62), martie 2016, Bârlad, Bd. Republicii nr. 235.

Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad.

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor șef), Ritta Mintiade, Bogdan Artene, Florian Pricop, Elena Popoiu, Eliza Artene, Constantin Romete.

Responsabil de număr: Elena Popoiu

*

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (Tel./Fax: 0335 425302)

Manuscrisele trimise pe adresa redacției se publică în ordinea necesităților redacționale. Materialele nepublicate nu se restituie.

Răspunderea pentru conținutul articolelor publicate aparține autorilor.

ISSN: 1584-8361

Număr apărut cu sprijinul membrilor Academiei Bârlădene